

Ніва

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

 http://republika.pl/niva_fielastok
niva_fielastok@poczta.onet.pl
niva_fielastok@skrzynka.pl

№ 1 (2382) Год XLVII

Беласток 6 студзеня 2002 г.

Цана 2,00 зл.

Я мушу быць сярод сваіх, ба-
чыць сваіх людзей, тое святое,
што дае сілы жыць і што заста-
лося яшчэ на нашай зямлі.

Шукаць... самога сябе

Хаатычна размова з Алесем ЛО-
СЕМ больш года таму ў яго гарадоц-
кім прыстанішчы.

— Чаму Вы тут?

— Мяне цікавіць гэты рэгіён, бо я хад-
цеў бы пазнаць тутэйшую інструмен-
тальную культуру, танцы Беласточчыны,
браць уздел у экспедыцыях, фільма-
ваць, фіксаваць рэшткі таго, што яшчэ
памятаюць тут людзі.

— А Ваша капэла?

— Хачу выкарыстаць гэта ў капэле
даўній беларускай музыкі. Капэла —
некалькі музыкаў, але не як гурт, а як
адна з форм супольнага чыну. Мы не
надаем капэле сцэнічнага характару.
Мы робім так, каб не было гледачоў,
каб усе былі ўдзельнікамі.

— Дзе Вашы карані?

— Я нарадзіўся ў Мінску, бацька —
мінчанін, маці з роду Петрушкоў-Кар-
пінскіх, якія выводзяцца з Кленік, але
ужо дзед трапіў на Магілёўшчыну і ма-
ці нарадзілася там.

— Хто Вы па адукцыі?

— У 1983 годзе я закончыў Акадэмію
мастацтваў у Мінску, факультэт графі-
кі, і выехаў у вёску Залессе на Смаргон-
шчыне (там жыў Міхал Клеафас Агін-
скі, яшчэ застаўся фальварак, у якім мы
з сябрамі зрабілі праект мастацкай шко-
лы). Але з жонкай мы стварылі там тэа-
тр „батлейка”, у ім прымала ўдзел ка-
ля дваццаці дзеяцей і дзеяць чалавек да-
рослых. З гэтым тэатрам мы пабывалі
у Польшчы, Эстоніі, Францыі.

У суседній вёсцы Пярэбневічы я знай-
шоў чалавека, у якога вучыўся ігры на
скрыпцы ў традыцыйнай манеры. Гэта
быў Антон Высоцкі. Ён закончыў му-
зычную школу Магера ў Крэве.

— Як Вы трапілі ў Польшчу?

— Ад дзеяноста першага па дзеяно-
ста трэці я па сямейных абставінах жыў
між Радамам і Мінскам. У Польшчу я так-
сама часта прыязджай на запрашэнне
Фонду музыкі крэсаў (я быў у Любліне,
Владаве, Кракаве, Рыбаках над Нарвай).

У 1993 годзе айцец Іаан з Чыжоў
запропанаваў мне напісаць абразы і ства-
рыць іканастас у чыжоўскай Успенскай
царкве. Пасля я рабіў фрагмент рост-
су ў сяміціцкай царкве св. св. Пятра
і Паўла. Потым у Чорнай-Беластоцкай
супольна з Віктарам Доўнарам мы пі-
салі ікону, рабіў канцепцыю іканапісу
(у царкве св. Жанчын-Міраносіц). Ну,
а тады яшчэ быў два іканастасы ў цар-
кве Святога Духа ў Беластоку, іканастас
у гарадоцкай царкве Ражджаства Бага-
родзіцы, а ў апошні час малюю ў Бель-

[працяг ↗ 3]

„Басовіча 2001”.

Фота Міхала КОСЦЯ

Ці патрэбны дзяржаве нацыянальныя меншасці?

Яўген МІРАНОВІЧ

Палітыка польскай дзяржавы ў адносінах да нацыянальных меншасцей амаль ад 1918 г. вядзеца цыклічна. Натуральным, можна сказаць інстынктыўна вызначаным напрамкам дзейнасці палітычных элітаў краіны, нягледзячы на іх левую, правую, ці цэнтрысцкую арыентацыю, было імкненне да асіміляцыі няпольскага насельніцтва. Гэтай палітыцы не падвяргаліся толькі яўрэі з-за таго, што лічыліся яны элементам дэструктыўным нават калі цалкам асіміляваліся. Інтэрнацыяналісты з Польскай рабочай партыі, якія пасля вайны атрымалі поўную ўладу ў краіне, як фундамент свое палітыкі прынялі лозунг: „Польшча — адзінаетнічная краіна” і даволі паспяхова яго ажыццяўлялі. Камуністы нацыяналізмам хацелі прыдабаць сабе прыхільнасць палякаў. Савецкія ўлады пры канцы саракавых гадоў прымусілі аднак польскіх таварышаў стварыць меншасцям школы і падрыхтаваць арганізаваныя формы дзейнасці. У палове пяцідзесятых гадоў пачалі працеваць грамадска-культурныя таварысты і рэдакцыі часопісаў. На хвалі палітычнай адлігі польскія ўлады дазволілі нацыянальным меншасцям асіміляцыі. Гэта палітыка прывяла да маргіналізацыі яўрэйскага і нямецкага пытання, а несумненна пайшла б таксама паспяхова ў адносінах да беларусаў, украінцаў і славакаў, калі б

не чарговы выбух польскага нацыянализму ў канцы сямідзесятых гадоў, дарэчы выкліканага прапагандысцкай палітыкай улад. Салідарнасць перш за ёсё на некалькі гадоў затармазіла працэс асіміляцыі беларусаў. Вяртаючы ў публічны ўжытак прынцып „паляк — каталік” адкінула польскасць усіх „праваслаўных палякаў”.

Пасля 1989 г. Польшча вырашила далучацца да єўрапейскіх структур, але там, ад маладой дэмакратыі, запатрабавалі дэмакратычнай палітыкі ў адносінах да ўсіх грамадзян, у тым і да нацыянальных меншасцей. Не было з гэтым вялікіх проблем, таму што ў радах новых элітаў улады апынулася шмат прыхільнікаў таго палітыкі, асабліва сярод упływowай партыі — Дэмакратычнай уніі. Да ўлады наперамен прыходзілі салідарнікі і посткамуністы, але пару добрых гадоў усе яны вялі палітыку карысную нацыянальным меншасцям. Часам не ёсё атрымлівалася так як хацелася б, але гэта была перш за ёсё віна саміх нацыянальных меншасцей. Напрыклад, беларусы, у выніку інтрыганцтва, лакейства ці хворых амбіций некаторых дзеячаў пастаянна трацілі. Настроймі нашага грамадства маніпулявалі як хацелі дасведчаны ў палітычных гульнях таварышы з-па-за нашага асяроддзя.

Пры канцы дзеяносты гадоў пагас энтузіазм палякаў для єўрапеізацыі. Салідарніцкі лагер, які прыйшоў да ўлады ў 1997 г. з лозунгамі мадэрнізацыі краіны і далучэння да Еўропы, неўзабаве прадэманстраўваў афрыканскі ўзве-
нень карумпаванасці, некампетэнт-
насці, а лакальныя царквы шавіністич-
ную рыторыку ўчынілі стандартам

[працяг ↗ 4]

Віншум нашых ытапаў
з Калядамі! Жадаем Вам
шасця, моцнага Здараўя,
радасці ў сямейным жыцці
і поспехаў ва ўсіх спраўах.

Рэдакцыя

Гайнаўшчына

з гаспадарчай палатай ↗ 3

Спакаліся мы тут, каб стварыць элітарную, незалежную арганізацыю бізнесу — Гайнаўскую гаспадарчую палату, — заявіў бурмістр Анатоль Ахрыцюк. — Гаспадарчыя адзінкі вымушаны яднацца, каб арганізавана і пілана прыцягваць вонкавы капітал. Гаспадарчая палата павінна быць моцным партнёрам у супрацоўніцтве з са-
майрадамі і ўрадамі краін Еўрасаюза.

Яшчэ адны

сацыял-дэмакраты

↗ 4

Першай сацыял-дэмакратычнай партыяй, пасля знікнення манаполіі камунастыкі на ўладу ў Беларусі была Беларуская сацыял-дэмакратычна грамада, якую стварыла ў 1991 годзе частка сяброў Народнага Фронту. На яе чале стаў вядомы гісторык Міхась Ткачоў. Яна стала другой, пасля БНФ, недзяржайной палітычнай арганізацыяй.

„Госці з нізін”

↗ 8

Так, так, усе члены гэтага вакальнага інструментальнага калектыву — палякі, а спявоў не толькі беларускія песні, але і лемкайскія, украінскія — песні ўсходніх славян. Калектыву „Госці з нізін” з Варшавы выступіў на мінулагоднім Фестывалі беларускай песні ў Беластоку і быў высока ацэнены не толькі журы фестывалю, але і слухачамі.

Перад Руздом

↗ 9

Перад Новым Годам здымалі брамкі перад хатамі або выцягвалі жалезныя вазы. Адзін браў аглоблі а трах пхалі той воз і на грукат яго колаў па бруку выбягая гаспадар у кальсонах, тады хлопцы кідалі воз і ўцякалі за хлявы і клуні. Вясёлы быў тады час, маладыя цяпер гэтага не ведаюць.

Не ведаў, што такое піва

↗ 10

Завезлі нас у арбайтсамт у Мемель. Гаспадар, што мяне ўзяў, умеў па-руску. Завёў мяне на піва, а я не ведаў, што гэта такое. У яго маёнтку было дваццаць пяць кароў і працеваўала трох палякі і трох палячкі. І яшчэ сваячка з-за Берліна была.

Беларусь — беларусы

Добрасуседскія канタкты

20 снежня 2001 г. у Беластоку сустрэліся падляшскі ваявода Марк Стшалінскі і старшыня Гродзенскага абласнога выканаўчага камітэта Уладзімір Саўчанка. Кіраўнікі адміністрацыі Беласточчыны і Гродзеншчыны падпісалі папярэднє пагадненне ў справе замацавання і развіцця добрасуседскіх кантактай паміж Беластоцкім ваяводствам і Гродзенскай вобласцю. У дакументе асаблівую ўвагу адводзіцца, між іншым, шчыльнаму супрацоўніцтву пры ліквідацыі наступстваў стыхійных бедстваў і незвычайных сітуацый, а таксама развіццю бізнесу. Падпісане пагадненне замянене дамову шасцігадовай даўнасці.

У ходзе сустрэчы разглядалася справа закрытага на рамонт пагранперахода

да Кузніца-Беластоцкай — Брузгі. Беластоцкі ваявода і старшыня Гродзенскага аблвыканкама супольна заяўлі, што ў палове гэтага года пераход у Кузніцу можа быць адкрыты для асабовага руху. Абодва кіраўнікі сцвердзілі, што чэрз гіпермаркеты на польска-беларускай мяжы з'яўляюцца вялікай перашкодай для тавараабмену. Старшыня Гродзенскага аблвыканкама Уладзімір Саўчанка запэўніў беластоцкага калегу, што да сярэдзіны 2002 г. даязна дарога да перахода на беларускім баку будзе здадзена ў карыстанне. Перабудова гэтай дарогі з'яўляецца часткай плана мадэрнізацыі пагранперахода Кузніца — Брузгі і праводзіцца за кошт Еўрасаюза. (вл)

Забойства за чаргу

У бойцы за месца ў чарзе на пагранпераходзе Бераставіца — Баброўнікі быў забіты 37-гадовы мужчына. Гэта першы падобны выпадак на пераходах Гродзеншчыны.

Чэрнапа-мазгавая траўма са сцісканнем мозга — ад такой прычыны мужчына памёр у рэанімацыі раённай бальніцы праз гадзіну. Канфлікт узник з-за таго, што забіты адмовіўся працаваць чалавека, які спрабаваў праехаць без чаргі.

Чарга на граніцы ў той дзень была каля 1,5 кіламетра. Людзі стаялі ў ёй каля паўсутак. Намеснік камандзіра часці Гродзенскага пагранатрада Віктар Крупскі лічыць яе невялікай:

— Прапускная магчымасць гэтага

перахода дазваляе хутка і бесперашкодна апрацоўваць ўсіх жадаючых. А чарга скапліваецца толькі таму, што не паспявае польскі бок.

Трагедыя, якая адбылася на мяжы, Крупскі не звязае з працай памежніка:

— Гэта простае пабытовае хуліганства: хтосьці захацеў хутчэй праехаць, хтосьці не захацеў працягнуць. Тоё, што гэта адбылося на пагранпераходзе — выпадковасць, гэта магло адбыцца дзе заўгодна.

Бераставіцкай раённай прокуратурай узбуджана крымінальная справа па артыкуле 144 „Забойства па неасцярожнасці”. Забойца арыштаваны.

Ірина ЧАРНЯЎКА
„Пагоня”, 28.12.2001 г.

Энцыклапедыя беларускай навукі

Своеасаблівым вынікам дасягнення беларускіх вучоных за мінулае стагоддзе стала кніга „Навука Беларусі ў ХХ стагоддзі”, якая выйшла нядэйна ў выдавацтве „Беларуская навука”. Як расказаў старшыня рэдакцыйнай камісіі, былы прэзідэнт Акадэміі навук Беларусі акадэмік Мікалай Барысевіч, на працягу шасці гадоў над гэтай манаграфіяй працаўвалі 109 акадэмікі, члены-карэспандэнтаў і дактароў навук. Упершыню быў сабраны разам матэрыял аб станаўленні і развіцці сістэмы арганізацый навукі ў Беларусі за 100 гадоў.

У кнізе ёсць дадатак, у якім змешча-

ны звесткі аб акадэміках, членах-карэспандэнтах, ганаровых і замежных членах Нацыянальнай акадэміі навук і Акадэміі аграрных навук Беларусі. Адзначаны таксама вучоныя, выбраныя членамі іншых акадэмій, дактары навук, вучоныя-героі працы, заслужаныя дзеячы навукі, лаўрэаты дзяржаўных прэмій і аўтары навуковых адкрыццяў. Паводле слоў Мікалая Барысевіча, кніга стала своеасаблівой энцыклапедыяй беларускай навукі ў ХХ стагоддзі.

Марыя АГАФОНАВА
„Звязда”, 27.12.2001 г.

У Зэльве ўвекавечаны памяць Антона Жэбра́ка

Раённыя ўлады Зэльвы вырашылі ўвекавечыць памяць вядомага беларускага генетыка і селекцыянеры, акадэміка-земляка Антона Жэбра́ка. У вёсцы Збліны на tym месцы, дзе стаяў дом, у якім ён нарадзіўся, намечана ўстанавіць мемарыяльны знак. Акрамя таго, імем вучонага будзе названа адна з вуліц райцэнтра. Аб гэтым аб'яўлена ў час арганізаванай Нацыянальнай акадэміі навук рэспубліканскай канферэнцыі, прысвечанай 100-годдзю з дня нараджэння вучонага.

Выходзец з бедной сялянскай сям'і, Антон Жэбра́к вырас да презідэнта Акадэміі навук і буйнога грамадскага дзеяча, вывёў некалькі сартоў злакавых культур. У апошнія гады жыцця Антон Жэбра́к працаўваў у аддзеле генетыкі і цыталогіі рэспубліканскай Акадэміі навук, дзе ўстаноўлена мемарыяльная дошка з яго барэльефам.

Канстанцін БАЛАТЭВІЧ,
БЕЛТА, 28.12.2001 г.

Паміраць збірайся, а Новы год сустракай

Напярэдадні Новага года і Калядаў у Беларусі, як і па ўсім свете, пачалася гандлёвая ліхаманка. Людзі адкладалі ўсе праблемы да другой дэкады студзеня і вырашалі кlapatлівія, але прыемныя пытанні: Што купіць дзецям пад ёлку? Што паставіць на святочны стол? Дзе набыць шампанскі? Дзе і з кім сустрэць 2002 год? А галоўнае, адкуль на ўсё гэта ўзяць гроши?

З 1 снежня мінулага года ўрад павысіў мінімальны заробак большым на 33%. Зараз ён складае 10 тысяч беларускіх рублёў (або 6,3 долара). Гэта аўтаматычна прывяло да павышэння цэнзу на ўсе тавары, паслугі, падаткі. Прычым менавіта з снежня, а павышаны заробак, безумоўна не на 33%, а значна менш, выплачваць будуть толькі ў студзені, і толькі тым, хто працуе на дзяржаўнай службе. Але беларусы і ў гэтым годзе выкруцяцца.

Па даных Міністэрства гандлю, толькі ў дзяржаўных рэстаранах, кафе і барах Новы год сустрэла 120 тысяч чалавек. Гэта каштавала кожнаму не адзін мінімальны заробак. Тоё ж міністэрства сцвярджае, што напярэдадні святаў у гандлёвым арганізацыі паступіла 2 мільёны бутэлек шампанскага вытворчасці Мінскага завода ігрыстых він. Гэта ці не адзіны атрыбут святочнага стала, які па сваёй якасці значна перавышае замежныя напоі.

На самай справе, прынамсі ў Гродне шампанскі набыць можна (бутэлка — 2,5 долара). Таму большасць беларусаў у 24 гадзіны 31 снежня стрэльнула ў столь капронавым коркам. Гродзенцы, дзякуючы суседству з Польшчай, маюць магчымасць набываць таннейшыя і больш якасныя прысмакі, мясныя вырабы, экзатычную агародніну, цацкі. Тысячы людзей у перад-

святочныя дні ездзялі ў Беласток за пакупкамі. Гродзенская прыватная турыстычная фірма „Intex” адкрыла аўтобусны маршрут, які так і называецца „За пакупкамі”. Кожную суботу і нядзелью ў беластоцкія супермаркеты „Auchan” і „Leroy Merlin” адпраўляецца аўтобус. Тым кліентам, хто набудзе тавараў большым на 50 долараў, дарога назад бясплатная. Такія рэйсы павінны быць пастаяннымі, а не толькі перадсвяточнымі. Аднак шмат людзей адмаўляецца ад пазадкі ў Польшчу, дзякуючы закрыццю памежнага перахода Брузгі — Кузніца з прычыны рамонту. На пераходзе ў Баброўніках перад святамі складвалася катастрафічна становішча. Аўтобусы і аўтамабілі пракісваліся некалькі кіламетраў да мяжы, рызыкуючы быць спіннутымі ў кювет з вузкай дарогі. Шмат прыватнікаў, што возяць пасажыраў на мікрааўтобусах, адмовіліся ад пазадкі у Польшчу, бо нават тыя, хто маюць права праездзу без чаргі стаяць на мяжы па пяць-сем гадзін.

Ёсць, яшчэ адзін варыянт падрыхтоўкі да святаў. У гэтыя дні беларускія вёскі літаральна сцякаюць свінчай крывіў. Чарады машын едуть з гародоў у бацькоўскія хаты, каб памагчы старым закалоць кабанчыка і пазбавіць кlopату, куды дзець мясо. А тыя шчасліўчыкі, што нарадзіліся паблізу Белавежскай ці Налібоцкай пушчай, вязуць дахаты каністры пушчанскага смагону, які па якасці і смаку не саступае знамітаму шатландскому віску.

Такім чынам, беларусы святкуюць з упэўненасцю, што заслужылі гэтыя святы. А вырашэнне ўсіх жыццёвых праблемаў пакінуць да 15 студзеня, калі адсвяткуюць стары Новы год.

Зміцер КІСЕЛЬ

З беларускага друку

Пра тое ды сёе

„Гомасапіенсы”

Ідэі гармоніі, парадку ў соцыуме набывалі тым большую значнасць і вагу, чым большыя перыяды хаосу грамадства перажывала: войны, эпідэміі, неўраджай, навадненні ды іншыя катаklізмы. Здаўна павялося, што самі ўмовы існавання ў нашым свете прымушалі людзей выпрацоўваць законы супольнага жыцця і ім жа падпрадкоўвацца. Але, як аказаўся, падпрадкоўвацца агульнапрынятым правілам, лічыцца з іншымі ўмеюць не ўсе „гомасапіенсы”. Таму заўжды ёсць тыя, хто пратэстую супраць улады існуючых законуў, хто шукае мадэлі больш дастатковых грамадскіх стасункаў, чым тое заведзена. Але і гэтыя „белыя вароны” звычайна разумеюць: толькі дурная птушка свайго гнязда не шануе. І таму, як правіла, апазіцыянеры апелююць да „родных”, айчынных масаў, спрабуючы скарыстаць для сваіх мэтаў іх магутны патэнцыял. А як жа інакш: адзін у полі не воін, нават калі ў гэтага воіна і сем пядзяй у лобе.

Не мані

Ведае навука наколькі часта хлусіць чалавек. Так, напрыклад, сярэднестатыстычны амерыканец адыхаў да праўды 13 разоў на тыдзень, у той час як ёўрапеец штодзённа (!) грашыць гэтым ажно па 10 разоў. З якой часцінёй дурыць галаву свайму блізкому беларусу — таго навукоўцы пакуль што не ведаюць.

Ну і ну!

Іван Чыбуц, пчалляр з вёскі Асека (Бярозаўшчына) здаў у нарыхтоўчую кантору паўтоны мёду. (І гэта праўда).

Пані Арэшчысе

Францішак Багушэвіч у свой час называў Элізу Ажэшку „каратавай польскай прозы і пакутлівай праўды”. Прывісці ёй на беларускі мове верш „Ясневяльможнай пані Арэшчысе”, у якім дзякаваў пісьменніцы за тое, што яна „смела заглянула ў хату, ўсё зразумела і нашаму брату працягнула руку”. (З рэцензіі на кнігу Эліза Ажэшка. Аповесці, апавяданні, нарысы. Выдавецтва „Беларускі кнігазбор”. Мінск, 2000.)

Актыўны суб'ект

Беларускі народ ніколі не быў прыстым сведкам і назіральнікам сусветнага гісторычнага працэсу. Будучы нед'емнай часткай чалавецтва і єўрапейскай цывілізацыі, ён заўёды быў актыўным суб'ектам і ўдзельнікам тых гісторычных падзеяў, якія так інакіх закраналі яго самога, блізкіх і аддаленых суседзяў, ўсё чалавецтва. (З прафілактыкі Беларусь на мяжы тысячаўгоддзяў. Калектыв аўтараў. Выдавецтва „Беларуская энцыклапедыя”. Мінск 2000).

Высновы

Уласнае меркаванне — каштоўнейшая ўласнасць.

Вычытаў Рыгор Лясун

Прадпрымальнікі з Гайнаўчыны прагаласавалі за супольную дзеянасць дзеля гаспадарчага развіцця.

Гайнаўчына з гаспадарчай палатай

У будынку філіяла Беластоцкага Політэхнічнага інстытута ў Гайнаўцы 10 снежня 2001 года спаткаліся дырэктары і прадстаўнікі важнейшых прадпрыемстваў Гайнаўчыны з мэтай заснаваць гаспадарчую палату. Ініцыяタрамі і арганізаторамі сутэрэчы былі бурмістр Гайнаўкі і стараста Гайнаўскага павета.

— Спаткаліся мы тут, каб стварыць элітарную, незалежную арганізацыю бінесу — Гайнаўскую гаспадарчую палату, — заявіў бурмістр Анатоль Ахрыщук. — Гаспадарчыя адзінкі вымушаны яднаша, каб арганізавана і планава прыцягваць вонкавы капітал. Гаспадарчая палата павінна быць моцным партнёрам у супрацоўніцтве з самаўрадамі і ўрадамі краін Еўрасаюза. Паасобныя прадпрыемствы не змогуць самі атрымаць сродкі, якіх зможа дабіцца гаспадарчая палата. Самаўрадам патрэбны партнёр для ажыццяўлення праграмы развіцця рэгіёна. Гаспадарчая палата будзе своеасаблівым бічом для самаўрадаў, які будзе мабілізаваць нас да працы.

Яцек Фронц, дырэктар Гайнаўскага дрэваапрацоўчага прадпрыемства „Фурнэль”, у якім працуе самая вялікая колькасць гайнавян, прапанаваў, каб колькасць галасоў у агульным сходзе Гайнаўскай гаспадарчай палаты паасобнага прадпрыемства залежала ад колькасці работнікаў, якіх ў ім працуе. Аднак гэтая прапанова не была падтрымана. Большасць прадпрымальнікаў выказалаася за тое, што кожнае прадпрыемства атрымае толькі па адным голасе. Присут-

ныя спрачаліся наконт велічыні складчыны. Прапанова, каб складчына была неўляткай і прыцягвала дробных прадпрымальнікаў, не знайшла прыхільнікаў. Прыхільнікі высокіх складчын лічачы, што большыя даходы палаты павінны гарантаваць больш самастойную дзеянасць установы. У яўным галасаванні прадпрымальнікі прынялі статут палаты, а ў тайнім выбрали членаў Рады палаты і Рэзвізійнай камісіі. На асобным пасяджэнні Рады быў выбраны яе старшыня, якім стаў Яцек Фронц, а яго намеснікам — Яўген Сідарук і Мечыслава Багдановіч.

Стараста Уладзімір Пятрочук заявіў, што стварэнне гаспадарчай палаты з'яўляецца рэалізацыяй адной з прапаноў Стратэгіі развіцця Гайнаўскага павета. У бюджетце на 2002 год выдзелены 100 тысяч злотых на арганізацыйную дзеянасць па ажыццяўленні Стратэгіі. У бліжэйшы час стараства разам з прадпрымальнікамі створаць Фонд крэдытнага паручыцельства, які дазволіць хутчэй і лягчэй браць крэдыты.

Бурмістр Анатоль Ахрыщук сказаў аб плане заснавання еўрапарэгіёна „Белавежская пушча”. Праект атрымаў ужо становічную ацэнку падляшскага ваяводы, пачалося хадайніцтва перад урадам. Уступную згоду на стварэнне еўрапарэгіёна далі чыноўнікі з адміністрацыі презідэнта Аляксандра Лукашэнкі і зараз вядуцца размовы з уладамі Пружан, Камянца і Свіслачы.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Каб бяспечна працавалі

Мясцовая аддзяленне Касы сельскагаспадарчага сацыяльнага страхавання разам з Сельскагаспадарчым дарацым асяродкам у Гайнаўцы 26 кастрычніка 2001 года падвялі вынікі конкурсу, арганізаванага для земляробаў Гайнаўскага павета „Бяспечная сялянская сядзіба 2001”. У другім выпуску конкурсу ўдзельнічалі дванаццаць гаспадароў. Камісія наведала ўсіх удзельнікаў конкурсу і найвышэй ацаніла трох сядзіб. Першое месца занялі Данута і Яраслаў Стоцкі з Новай Луки (гм. Нараўка), другое месца Анна і Міхал Куптэлі з Пасечнікаў-Вялікіх (гм. Гайнаўка), а трэцяе месца Мар’я і Васіль Місеюкі з Падрэчан (гм. Чыжы).

— Звязталі мы ўвагу на агульны выгляд панадворкаў і будынкаў, на парадак у будынках і вакол іх, на гігіенічна-санітарныя ўмовы працы, выгляд сельскагаспадарчых прыладаў і стаўленне гаспадароў і іх сямейнікаў да ўмоў бяспечнай пра-

цы, — пайфармаваў Міраслаў Раманюк, кіраўнік мясцовага аддзялення Касы сельскагаспадарчага сацыяльнага страхавання ў Гайнаўцы. — Ва ўсіх сядзібах, якія мы наведалі, заўажылі дбайнасць за падрадкам і бяспечнай працай.

У час падвядзення вынікаў конкурсу прызы — бяспечныя драбіны — для пераможцаў конкурсу ўручылі Міраслаў Раманюк, кіраўнік КСГС, Геранім Панятоўскі, каардынатор Сельскагаспадарчага дарацага асяродка ў Гайнаўцы і Яўгенія Маліноўская, інспектар КСГС.

— Дзякуючы такім конкурсам павышаеца свядомасць патрэбы арганізавання ў гаспадарствах умоў бяспечнай працы, — заявіў кіраўнік мясцовага аддзялення КСГС Міраслаў Раманюк. — Відаць, што ўзнагароджаныя свядомыя небяспекі ў час працы і рознымі спосабамі стараюцца прадухіліць няшчасныя здарэнні.

Аляксей МАРОЗ

Шукаць... самога сябе

[1 ♂ працяг]

ску-Падляшскім. У Чыжах быў першы іканастас у Польшчы ў новыя часы.

— *А што з графікай, з тэатрам?*

— У дзевяноста дзесятым годзе былі дзве мае выстаўкі графікі: летам — у Балгарыі (г. Добрыч), а ў снежні — у Палацку. На поўдні Турцыі пару гадоў таму рабілі з французамі (фінансаваў еўрапейскі культурны фонд) міфалагічнае падарожжа па выспах для творчых людзей з усяго свету. Трапілі на адну грэцкую выспу — Кос, далі там два спектаклі акцёры, музыкі і мастакі — турэцкая, французская, беларуская, польская, а таксама было пару асоб з Італіі.

— *Ці чалавека з такім талентам, як Ваш, не хацела „перахапіць” заграніца?*

— Былі прапановы выезду на Захад, некалькі гадоў таму грэкі запрапанавалі ў Амерыку. У Францыю, вядома, запрашалі. Добра паехаць, аднак, на тыдзень-два, адпачыць, пакупацца і вярнуцца дахаты.

Я мушу быць сярод сваіх, бачыць сваіх людзей, тое святое, што дае сілу жыць і што засталося яшчэ на нашай зямлі.

Калі я трапіў у Польшчу, адразу я так не сумаваў, а пасля мяне ўсё больш цягнула на радзіму. Я зрабіў рэвізію душы і падумаў, што я мушу да радзімы дакрануцца праз музыку. Музыцы я пачаў вучыцца ў дваццаць гадоў. Ліра, цымбалы, басетля, скрыпка, дуда — мяне захаплялі даўнія народныя інструменты.

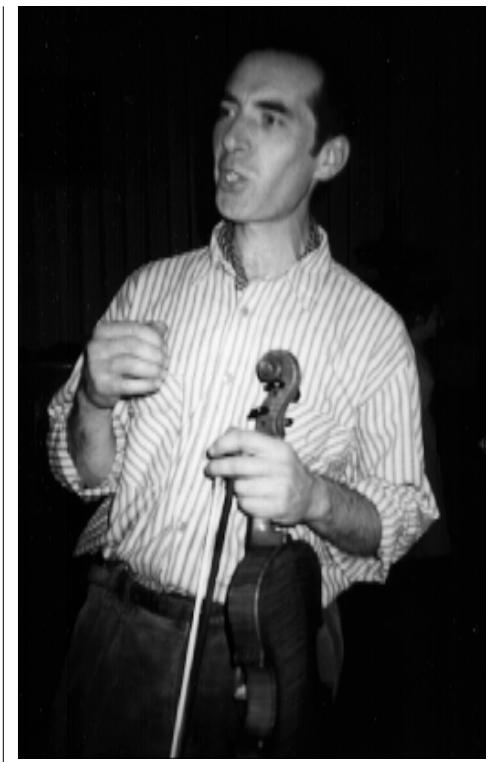
Вось у вёсцы Гураны жыве сястра чалавека, якога я пазнаў у Смаргоні. Яна сустрэла мяне холадна, бо на Міньку (мянушка, прозвішча яго Субета) была злосная за тое, што як выехаў пасля вайны, дык не пісаў. Я быў са скрыпкай. Зайграў яго вальс, мазурак. Яны адразу пазналі „Міньку мазурак”. Пыталіся: адкуль ведаеце? А я кажу, што ў мяне ж ёсць і яго барабан...

Нельга будаваць сваю этнічную прыналежнасць на геапалітычных межах, ані на канфесійнасці. Гэта не ідзе на карыць нікому. На Беласточыне — паклады народнага багацця. У Чыжах вунь якія пасцілкі, ручнікі, якую вышыўку паказваюць! У Тыневічах — таксама.

А тут жа ад 1905 года, ад часоў Карскага (адносіны да лірніцкага выканання, да танцаў) не было ў гэтай фіксациі комплекснага падыходу. Карскі запісваў ўсё цікавае, што заўважаў. Кожны этнограф капаў сваю тэму. Была вузканавуковая арыентацыя доследаў. А тут жа ў кожнай вёсцы павінны памятаць сваіх лірнікаў.

— *Дык Вы зусім — наши Леонарда да Вінчы?*

— Які ж я Леонарда?! Рэч пра тое, каб паспесь перажыць сваю краіну, ад-

чуць яе, дакрануцца да яе праз гук, тэатр, колер, знак, слова, краявід, на які глядзішь, бо нідзе такога няма. Многага я б не рабіў, калі б гэта было ўжо некалі зроблена. Прычым тут Леонарда...

Я з нейкага часу раблю гэта для сябе, для сваёй душы. І гэта музыка, і гэта са-матканая пасцілка, вытканая знакамі, дзе і птушка, і кветка, і студня мелі сваё значэнне, і старыя ручнікі, — усё гэта важнае, калі хочам адчуць свае карані.

Шкада, што моладзь не адчула рэзанансу са сваімі каранямі, не зразумела, што лепш адчуе яна яго ў бабулінай хатце, чым у люксусовым самаходзе. Моі гэта знак цывілізацыі. А мо падсвядомы сорам, што ты — беларус.

— *Дык што моладзь павінна рабіць?*

— Капэлы недастатковы. Трэба прыняць шырэйшы кірунак. Трэба арганізоўваць экспедыцыі па Беласточыне, звярнуцца да народных крыніц, шукаць... самога сябе. Інакш увесі свой вольны час яны будуць сядзець перад тэлевізарамі ці камп'ютэрамі.

— *Як Вам здаецца, ці „Ніва” дастаткова фармуе адносіны моладзі да гэтых спраў?*

— „Ніву” я выпісваў яшчэ будучы студэнтам. У нас у Мінску яе цяжка было дастаць. Я яе выпісваў праз Саюз пісьменнікаў. У свой час „Ніва” зрабіла вялікую справу. Ад канца восьмідзесятых гадоў змяніўся стыль газеты, і мне яна перастала да такой ступені імпанаваць.

Я не іду на кампрамісы — ці хто левы, ці хто правы, але на творчасць гляжу як на акт творчы.

— *Дзякую за размову.*

Гутарыла і фатаграфавала
Ада Чачуга

Пераможцы конкурсу спадарства Стоцкія, Куптэлі, Місеюкі і прадстаўнікі арганізаціі Міраслаў Раманюк і Геранім Панятоўскі.

Яшчэ адны сацыял-дэмакраты

2 снежня 2001 г. у мінскім кінатэатры „Змена” адбыўся ўстаноўчы сход новай партыі сацыял-дэмакратаў. Аднак 136 дэлегатаў ад усіх абласцей Беларусі не наўвічкі ў палітыцы. Яны прадстаўлялі сяброву Беларускай сацыял-дэмакратычнай партыі (Народная Грамада), якіх не задавальняюць метады кіравання партыяй старшыні Міколы Статкевіча. Такім чынам у Беларусі будзе ўжо чатыры партыі, у назве якіх прысутнічае тэрмін „сацыял-дэмакратычна” і шэсць партый сацыял-дэмакратычнага накірунку, калі ўлічыць Партыю працы і Партыю жанчын „Надзея”. Сама парадаксальна ў гэтай сітуацыі тое, што драбленне беларускай лявіць адываеца пад сцягам аўяднання.

Першай сацыял-дэмакратычнай партыяй, пасля знікнення манаполіі камуністай на ўладу ў Беларусі была Беларуская сацыял-дэмакратычнай грамада, якую стварыла ў 1991 годзе частка сяброў Народнага Фронту. На яе чале стаў вядомы гісторык Міхась Ткачоў. Яна стала другой, пасля БНФ, недзяржаўной палітычнай арганізацыяй. Грамадоўцы назвалі сябе пераемнікамі традыцый Беларускай сацыялістычнай грамады, якая існавала на пачатку дваццатага стагоддзя.

Не паспешы як след сфармавацца, БСДГ панесла непапраўную страту. Заўчасна, ад цяжкай хваробы, памёр Міхась Ткачоў. Яго месца на пасадзе старшыні заняў Алег Трусаў. З цягам часу Грамада рабілася рэальнай палітычнай сілай. У 1994 годзе партыя на першых прэзідэнцкіх выбарах падтрымала кандыдатуру Станіслава Шушкевіча, а не лідэра БНФ Зянона Пазняка. Так узікла першае сур’ёзнае рознагалоссе паміж дзвюма хаўруснымі арганізацыямі, бо БНФ і БСДГ былі адзінімі партыямі, для якіх пабудова рэальная незалежнай краіны, адраджэнне беларускай культуры і нацыянальнай свядомасці сталі прыярытэтнымі задачамі.

Пасля таго, як на пасадзе старшыні Алега Трусава замяніў Мікалай Статкевіч, партыя наладзіла шчыльныя контакты

з еўрапейскімі сацыял-дэмакратамі, асабліва німецкімі, якія абяцалі ўсялякую дапамогу. Аднак сябрам з Захаду не падабалася існаванне ў Беларусі некалькіх партый сацыялістычнага накірунку. Яны стаўлі раіць аўяднанца. Яшчэ німецкія таварышы лічылі, што ў дзеянасці БСДГ зашмат нацыянальнага і замала сацыялістычнага. Відаць, такіх жа поглядаў прытрымлівалася і акружэнне Мікалая Статкевіча. Частка кіраўніцтва Грамады пачала рыхтавацца да аўяднання з Партияй народнай згоды. У той час ПНЗ уяўляла сабой даволі стракатую арганізацыю з незразумелай палітыкай. Некаторыя сябры адкрыта падтрымлівалі рэжым Лукашэнкі, іншыя час ад часу выказвалі апазіцыйныя погляды. З-за гэтага ў патрыятычным беларускім асяроддзі абрэвіятуру ПНЗ нярэдка расшыфрувалі як „партия народнай здрады”. Але аўяднанне ўсё ж адбылося. Узнікла БСДП(НГ). Аднак шэраг сяброў БСДГ, якія не пагаджаліся на адхіленне ў бок сацыялізму і марксізму за кошт нацыянальнай ідэі, на чале з Алехам Трусавым, утварылі спачатку фракцыю за захаванне Грамады, а пасля аднавілі дзеянасць БСДГ. У сваю чаргу члены ПНЗ, якія былі гатовы верна служыць уладзе, не пагадзіліся з аўяднаннем з „апазіцыянарамі” і стварылі сваю сацыял-дэмакратычную партыю. У выніку замест аўяднанай арганізацыі ўзніклі трох новыя.

Паступова шэрагі Грамады павялічваліся, у яе ўвайшлі сябры колькасна меншых арганізацый нацыянальнага накірунку, што не маглі перайсці перарэгістрацыю па новым лукашэнкаўскім законе. На чале партыі стаў вядомы палітык Станіслаў Шушкевіч. Грамада ўсё больш хілілася напраў. Увайшла ў рух БНФ (не блытка з партыяй БНФ — айт.). Новая праграма атрымалася па некаторых пунктах нават больш кансерватыўная за народнафронтавскую. На перадапошнім з'ездзе, па ініцыятыве гродзенскай філії, было падніята пытанне па выключэнні з назвы партыі слоў „сацыял-дэмакратычна”, што было падтрымана

большасцю дэлегатаў, але па прапанове кіраўніцтва канчатковае рашэнне адтэрмінавалі. Грамада стала падпраўным сябрам Кангрэса дэмакратычных сіл Беларусі.

Пralukašenkauskaja sacyjal-demakratai ničym ne vyznachal'sja, yan vuznikal' tol'ki u čas psevda baba, kab zasvedchyc' ix "shmatpartijskij naszc'ju" u vachas susvetnayi sypol'jnasci. Nievjdoma ci išnuyuč' filii gretai partii dze-nebudz' pa-za Minskam.

Спачатку быlyia adnarpartyicy, kaki u vayishli u BCDP(HG) usyliak perashkadjali uzmaceniu BCDG, nazivali gramadojcau раскольникami, adschapençami i g.p. Apošnija adkazaval tym ja. Partiya Mikoly Statkhevicha namagalasya zavalodačy manapolij na sacyjal-demakratismu u Belarussi. Ale urezhe abedzve arganizačii pachal'i supracojniczach u KDC. Z adnago boku, BCDP(HG) prymala sumesna z iñshim nizaležnitskim demakratisnymi arganizačiam užzel u akcijah, shto pravodzil'sja u abaronu suverenitetu krajny i belaruskasci, byla navat iñicjataram nekotoryx z ih. Z drugoga, kiraünitva partii vyalio sib'e nepaslyadočna. Niagledzachy na rashiennie IV z'ezda arganizačii razam z usim demakratisnymi silami ne prymač užzel u vaybarach lukašenkauskaj "palatay", zgodna z pastanovaj KDC, Statkhevich ne tol'ki zahvočau sibroj partii vyluchacz swaie kandydatury, ale i sam staju kandydatam. U vayniku u BCDP(HG) utvarylyasya frakcija pad kiraünitvam Aljaksaja Karala, kakiya vystupila supracojniczach dzejanjia starshyni.

Статкевіч у адказ пачаў ствараць паралельныя структуры тым арганізацыям, большасць сяброў якіх далучыліся да фракцыянеру. Так гродзенская гарадская арганізацыя практычна ў поўным складзе была адхілена ад партыйнай працы. Замест яе намаганнямі акружэння Статкевіча з былых членаў pralukašenkauskaj arganizačii "Očiščenie" stvorana pasluchmiana sopolka BCDP(HG). Дэлегаты на чарговы з'езд вылучаліся ўжо ад яе.

Па словаў удзельнікаў сходу ў кінатэатры „Змена”, фракцыя Карала прапаноўва-

ла, каб на з'езд прыехалі прадстаўнікі ад усіх суполак, але кіраўніцтва партыі не пагадзілася. Гледзачы на аўтарытарную метады кіраўніцтва арганізацый Статкевіча, 2 снежня 2001 г. было вырашана стварыць або новую партыю пад назвай Беларускай сацыял-дэмакратычнай партыі, або проста Сацыял-дэмакратычную партыю. У мінност неўзабаве будуць пададзены дакументы для регістрацыі. У новую БСДП сядро іншых увайшлі такія вядомыя людзі як Мечыслau Грыб, Anatol Cidarevich, Leniud Lajka, Mihac' Charnecki.

Удзельнікі ўстаноўчага з'езда не выключаюць магчымасці аўяднання з БСДГ. Адной з прычын стварэння новай партыі было жаданне яе сяброў у час перамоў з калегамі быць раўнапраўнымі партнёрамі.

Між іншым на з'ездзе БСДГ, які адбыўся 24 лістапада была прынята рэзолюцыя аб імкненні да аўяднання арганізацый сацыял-дэмакратычнага кшталту. Атрымоўваецца, усе за яднанне. Але што з гэтага выйдзе?

БСДГ калісьці стварылася ў выніку ідэалагічных разыходжанняў з групай Статкевіча. Фракцыя Каала не мае падобных прэтэнзій да BCDP(HG), ye sibram nedaspadoby tol'ki самаўладства Statkhevicha. Tamu na z'ezde Gramady guchal'i galasys supracojniczach ab'jdnaniyu. Vialikaya chastka gramadojcau, asabliwa z zaходnih regienou Belarussi, nikol'i ne pojedze na zliščie svayi arganizačii z pryhyl'nikami marksičskaga sacyjalizmu. Ale eščy sibry BCDG, kakiya hocuču stvarernja adnajnai sacyjal-demakratismu. U svayu chargu u novaj arganizačii, kakiya stvaraeca za raz, magchyma znaходzjačca ludzi, kakiya zgodnyja admoviciča ad sacyjalistycznych idėi u karyci sacyjonalnym intarēsam belaruskaga naroda. A eščy i takia, kakiya nikol'i ne zmienjač swaich pramarksičskich poglyada. Shto datushachy Partii pracy i "Nadzei", dyk gietia arganizačii, zdaecza, išnuyuč' peravajnha na papery, dzeli palitychnu imidžu lideru, kakiya asabliwaga jadanja ab'jdnanočačca i dzyličca, hačia b ilozornia, uladai, ne vyzkavačoč. Ci ne skončyčca geta eščet vaynne jachčač adnajnai sacyjal-demakratismu partii?

Zmičer KISEL'

Вачыма паляка

„Суседзі 2”

З кожным Новым годам, здаецца, кожнаму хочацца так сабе памарыць аб тым, што нас чакае, паварожыць. Думаў я сабе, чаго мог бы я жадаць у 2002 годзе беларусам на калонках гэтай рубрыкі. Камбінаваў на розныя спосабы. І што-колькве прыходзіла мне ў галаву, ўсё датычыла выключна польска-беларускіх спраў.

Я падумаў сабе так: немцы, а нават жыды, украінцы і літоўцы — усе, як па-польску сказаць, *do przodu*. Адносінам паміж нашымі народамі (грамадствамі) і ў адносінах да розных наўшчасных фактаваў, якія мелі месца ў дайнейшай і бліжэйшай гісторыі, спадарожнічаюць ужо слова *przepraszam*, даруйце, і жэсты, якія могуць сведчыць аб паяднанні нацыянальнасці празьваючай у Польшчы. А ў выпадку правін палякаў у адносінах да беларусаў, а і правін беларусаў у адносінах да палякаў пануе маўчанне. Час ад часу толькі ў так званых польскіх беларускіх медыях паяўляюцца далікатныя темы, ды ў прынцыпе толькі кранаюць яны праблему і знікаюць, каб вярнуцца, як вупыр, праз некалькі гадоў. Вось як у справе замардавання фурманоў (хоць хвала, што заняўся ёю Інстытут нацыянальнай памяці).

Кірующим элітам, лягчэй уваходзіць у такія праблемы, калі маюць рэгуліраваныя або хоць больш-менш інтэнцый-

на карэктныя адносіны з дзяржавай, у якой тая меншасць ёсць большасцю. З Беларусью, аднак, адносін такіх увогуле няма. Здаецца, пакуль іначай быць не можа. Усё ж, справа ўсялякіх гісторычных крыўдаў, якія перакладаюцца часта на бачанне нацыянальнасці (у гэтым выпадку беларускай) палякамі і наадварот, павінна быць вырашальным фактарам кіруючых. Асмельваюся сцвердзіць, што ўмеласць вырашэння такіх пытанняў будзе чарговым плюсам у Брусле ці Жэневе.

Аднак, без уключэння ў агульнародныя дэбаты (назваць іх можам, на ўжытак гэтай рубрыкі, „Суседзі 2”) саміх беларусаў з Польшчы нічога з гэтага не атрымаецца. Патрэбны адзін голос. І справа тут не ў аднадумнасці гісторычных поглядаў, але ў супольнай дэкларацыі гатоўнасці да такой размовы, а, мабыць, нават, у інспіруючым сігнале. „Mowa-trawa!” — ужо чую, як кажуць мае знаёмыя высокія рангам і ростам беларусы. Але гэта якраз ім і прадстаўнікам сёння кіруючай у Варшаве знаці, выбранай таксама з мандата наших беларусаў, жадаю ў Новы годзе адкрыць у сабе цудоўную моц, якая здзейсніць такое: праблема *Cusedzju 2* сцішыцца і супакоіць польска-беларускія сумленні, незалежна ад часовасці вынікаючай з вялікай палітыкі.

Мацей ХАЛАДОЎСКІ

[1 ♂ працяг]

дзяржаваўнай палітыкі. Ад паловы дзевяностых гадоў нацыянальная палітыка пераставала быць прадметам публічнай дыскусіі, а перш за ўсё узорам пээнэрайскай традыцыі, суб'ектам зацікаўлення сакрэтных служб. Пакуль аднак сеймавую Kamisciu па справах нацыянальных меншасцей узнічальваў Яцэк Курань — палітык з вялікім аўтарытэтам, грамадзяне няпольскай нацыянальнасці мелі нейкія сродкі і магчымасці, хадзяць з году ў год штораз меншыя, для падтрымкі свае культурнай ці выдавецкай дзейнасці.

Пасля апошніх парламенцкіх выбараў сітуацыя нацыянальных меншасцей пачынае хутка мяняцца. У парламенце апынулася партыя, якія адкрыта заяўляюць, што меншасці адносяцца да дзяржавы нічога не належыцца. Аказваецца, што меншасці маюць абавязак плаціць падаткі і службы у арміі, але — заяўляюць, напрыклад, дзеячы LIGI польскіх сем'յ — не павінны дамагацца ніякіх правоў, спрыяючых захаванню свае культурнай адметнасці. Здамінаваны Саюзам левых дэмакратаў Сейм і урад раптоўна парваў лінію палітыкі, запачаткованую пры канцы восьмідзесятых гадоў. У рыторыцы яна нават гучыць прыхільна меншасцям, аднак на практицы выглядае менш вяёла. Кіраванне Kamisciu па справах нацыянальных

меншасцей было даверана Генавефе Вішнёўской з Самаабароны, якая мае клопаты з акрэсленнем свае адукцыі і складаныя адносіны з законам. Яе намеснікам стаў актыўіст LIGI польскіх сем'яў Ежы Чарвінскі. СЛД, паставіўшы гэтых людзей на чале парламенцкай камісіі, акрэслі месца нацыянальных меншасцей у дзяржаве.

Фінансавы кризіс у краіне па зразумелых прычынах закранае ўсіх грамадзян, але здаецца, што найбольш адчуваюць яго нацыянальныя меншасці. У рамках ашчаднасці бюджета дзяржавы не кампенсуе затрат, вынікаючых з інфляцыі настаўнікам, лекарам, паліціянтам, паменшвае датациі амаль для ўсіх бюджетных структур на 5-10 працэнтаў. Найбольшыя аднак ашчаднасці ўрад запланаваў зрабіць на выданнях і культурных мерапрыемствах нацыянальных меншасцей, плануючы забраць амаль 80 працэнтаў датаций. На практицы абазначае гэта спыненне ўсялякай актыўнасці, якой ганарыліся грамадзяне няпольскай нацыянальнасці. Настроі сярод палякаў цяпер такія, што палятыка накіраваная на амежаванне падтрымкі нацыянальным меншасцям будзе ўспрымацца з вялікім зразуменнем большасці грамадства і мець поўную падтрымку партыйных актыўістаў такіх як і правай арыентацыі.

Яўген МІРАНОВІЧ

Ці патрэбны дзяржаве нацыянальныя меншасці?

Літаратурна-мастакая старонка

(503)

Яўген БАРТНІЦКІ

Вось толькі думкі аб вясыне...

І сьніца мне лісток асіны,
Таполі лісьце залатой.
І сьняца ў чырвяні рабіны
Уздоўж сцяжынкі паласой,
Якою бегаў да крыніцы,
Нагой ступаў у глыб вады
І чуў як казкі, таямніцы
Шапталі мне палі, сабы...
Як вербы, бачыў, мылі косы
І ветру шэлест чуў і гам,
Я чуў, як плачущі ранкам росы
На павітанніе сонным дніам.
І сьніца мне лісток асіны,
Радзімы восень сьніца мне —
Дажджоў халодных валасін,
Вось толькі думкі аб вясыне...

Халодным студзеніскім днём
Янку Жамойціну шлём
гарачыя слова жаданні
здароўя, і плёну ў пісанні,
наступнае восьмідзесяцігоддзе
каб нашы ён душы малодзіў.

СЯБРЫ

Mira Лукша

* * *

Харугвы дрэў асенніх хіляцца пад ветрам.
Зіма ідзе, ідзе зіма ў душу салдацкім крокам.
І дыхаю, бы боль пранізлівым, паветрам,
Калочы іней зренкі мне адкалоў ад змроку.

I бачу тое, што хацелася схаваць ад сцюжы,
Ў ўпілай душы ўзгадоўваць і ў пяничце спеліць, —
Марозам звараныя сиплюцца пялесткі ружы,
Кладуцца ў слоў — не забыць іх! — на пасцелі.

А мо забыць, забіць, бо гэтак лепей будзе,
Сон, невымоўнае, назоўнікі і дзеясловы?
І памяць блізарукаю назваць, як звыкла людзі,
Якія вераць: газеты ж прыручылі мову.

Мо лепши маўчаць. Бач, з вуснаў мне агонь злятае,
Скажу — і спалымнее свет, і я з душой спалюся.
І снежань, студзень, люты стануць кветным маем,
Або, раславішы снягі, я ў іх утаплюся.

Дзмітры ПЛАКС нар. у Мінску. Жыве і працуе ў Стакгольме. Уважае чытача прапануем два апавяданні з цыклу „Мінскія казкі”. Напісаны яны на падставе розных гісторый, анекдотаў і баек, якія аўтар чуў у мінскі перыяд жыцця.

— Савецкім часам, — узгадвае аўтар, — наша „інтэлігэнцыя”, і я ў тым ліку, цешыла сябе вуснымі апавяданнямі, якія нараджаліся пад гарэлку ды і пад туго гарэлку і забываліся. Гэтая дзеянасць мела назуву —

Яўген БАРТНІЦКІ

Калыханка

Пішчыць закінуты асьвер,
Там-сям пуклее брукаванка.
Зынямеў ваколіцы бязъмер —
Струхлела старасцю альтанка.

Апараніўся ў хату цену,
Трашчыць на топалі бусълянка.
Зысівеў ад стомы летні дзень —
Ляціць з ваколіц калыханка.

На небе чырвань. Сонцапад,
Гарыць нябёсаў вышыванка.
Дабранач — ішпча сонны сад —
Бывай мой край.
Пакуль.
Да ранка.

Яўген БАРТНІЦКІ

Ідзе Імша і Бог так блізка

Пратахлі съцены Бернардынау
Кадзідлам даўніх таямніцаў,
Пацьмелі ад людзкіх правінаў
Вакенцыі спавядніцаў.

Дрыжысаць старэчаю арганы,
Пузысаць пыт спрадвечны.
На съвечках пломень кволы, цъмяны;
Пабожны съпей дарэчны...

Ідзе Імша і Бог так блізка...
Санкт-Пецярбург

Дзмітры ПЛАКС

Маленькая гісторыя аб упартасці

(аўтарскі пераклад са шведскай)

Жыў-быў на свеце адзін хлопчык, які меў шрубу ў пупку. Спачатку ён асабліва не хваляваўся і нават не думаў аб гэтым, але ж паставаў зразумеў, што з ім штосьці не так. (Гэта калі ён ужо дастатковая падрос, каб параванаць свой пупок з другім). Тады пачаў хлопчык, даследаваць — у чым спраўа. Ён спрабаваў адварнуць сваю шрубу. Але ж ён быў павінен рабіць гэта цішком, таму што дарослыя забаранялі яму гуляць са шрубаю. „Глядзі, каб шруба з разъбы не зышла!”, — гаварылі яны. Аднак хлопчык прарабаваў усё роўна. Праўда, нічога талковага ў яго не атрымлівалася. Ён ніяк не мог знайсці дастатковая вялікую адвартку. Хлопчык спрабаваў карыстацца іншымі речамі — нажамі, нажніцамі для пазногцяў. Марна...

Час ішоў. Хлапец зрабіўся апанаваны сваёй шрубай. Ён ніяк не мог зразумець, чаму ён меў яе. Чаму ён нарадзіўся такім. Але ж ён быў упэўнены, што ён якісці выбраннік. Што ён выбраны дзеля чагосьці велізарнага ды вялікаснага. І каб даведацца — да чаго, — патрэбна ўсяго толькі адварнуць шрубу...

Адным цудоўным днём скончыў хлопчык сваю адукацию. Другім цудоўным днём атрымаў ён працу. Трэцім цудоўным днём накапілася грошай дзеля таго, каб набыць білет у Амерыку. „Там, — марыў хлапец, — ёсць літаральна ўсё. Там знайду я дастатковая вялікую ды моцную адвартку!”

Ён набыў гэты білет, сеў у самалёт і праз адзіннатаць гадзін апынуўся ў Нью-Йорку. Пасяліўся ў далёкіх сваякоў. Яны асабліва не ўцешыліся, але хлапец пакінуў добрае ўражанне і людзі пачалі адчуваць вінаватасць — сваяк з маленькой нябогі-краіны, дзесяці ў Еўропе, ведаеце...

Як бы там не было, але хлапец пачаў сваё доўгачаканае паляванне. Ён вандраваў па вялікім горадзе ды ашукваў тысячы, малых і не вельмі, магазінаў ды крам... Nothing. Нічога... Не, адвертак там было багата. Шмат адвертак. Але яны не падыходзілі. Адны былі завялкія, іншыя — замалыя...

А тая, што мелі адпаведны памер, былі недастатковы мношы — гнуліся, калі ўзяць іх газавым ключом. Але хлапец не здаваўся. У перапынку паміж пошукамі ажаніўся ён з дачкой сваякоў. Яна была добрая, светлаволосая дзяўчынка, са здравай, трохі ідыштычнай усмешкай, і да таго ж гроши засталіся ў сям'і, так што іхні шлюб функцыоніраваў без проблем. Хлопец зрабіўся буйным спецыялістам у адвертачным бізнесе, адчыніў адвертачную краму, і нават гандляваў трошкі пачорнаму антыварнымі адверткамі. Збою ад асноўнай справы заснаваў ён невялічкую майстэрню, дзе эксперыментаваў з металамі ў надзеі атрымаць ідэальную адвертку. Ён увайшоў у прафсаюз працаўнікоў металу, а газеты пачалі яго зваць „Каралём адверткі”.

Увесь час працаўаў ён вельмі цяжка і адным цудоўным днём (гэта быў, мабыць, чацвёрты цудоўны дзень у яго жыцці) гэта змардваная праца дала бліскучы вынік. Адвертку, якой яшчэ не было ў свеце. Маствацкі твор. Шэдэр. І ўсё зрушыла з месца. У рэшце рэшт прымусіў хлапец сваю шрубу зварушыцца. Ён быў толкі щаслівы! Ён сядзеў і адкручваў шрубу. Сядзеў і адкручваў... Прата была нялёгкая — шруба не паддавалася. Але ж наш сябры быў упарты чалавек. Ён сядзеў і круціў, і круціў... пакуль не выцягніў шрубу з пупка і ў той жа самы момант у яго адвалілася дупа.

Мараль: прыбяры лапы ад таго, чаго не разумееш!

Маленькая гісторыя аб гонары

Я б хачеў толькі сказаць, што гонар вядзе да праблем. Калі б не было гонару, жыццё было б значна лягчай. Вы так не лічыце? Ну, слухайце тады.

Аднойчы жыў сабе на белым свеце адзін хлопчык. І ён быў даволі-такі гонарны, натура ў яго такая была. Адным разам пайшоў ён на якіс фэст ды сустрэў там дзяўчынку. Дзяўчынка тая была цалкам чароўная. З дугімі вейкамі і цудоўнай усмешкай. Разам з гэтай дзяўчынкай няблага б і ўсё жыццё пражыць...

І яны пачалі сустракацца. Кіно, кветкі, кафэ... І вось аднойчы ўвечары апынуўся ў ейнай кватэры. Сядзяць, глядзіць тэлебачанне. Хлопчык падсунуўся бліжэй да дзяўчынкі, абліяў яе ды паспрабаваў дыхаць з гарачым жаданнем — дакладна так, як ён бачыў у амерыканскай стужцы аб шчаслівым каханні. Абставіны былі амаль што ідэальныя. Дзяўчынка пачала ўжо заплюшчваць вочы ды выцягваць губкі, калі з хлапчуковай ноздры выслізнула невялічкая зялёнай сопелька... У якансці выніку ад ягонага страснага дыхання. Тая зялёнай сопелька паказалася ўсяго толькі на адзіны момант — і потым хуценка ўскокнула назад. Але ж гэтага было дастатковая. Дзяўчынка пачала пырачаць. Хтосьці іншы, мабыць, зрабіў бы выгляд — маўляў, чаго там! — і ўсё было бы як мае быць... Хтосьці іншы, так... Аднак не наш хлопец. Ён меў жа гонар, памятае? Ён пачырванеў, ускочыў — ды пабег прэч...

Час ішоў. Хлопчык аніводнага разу не патэлефанаваў дзяўчынцы і нават не адказаў на ейнай званкі. Ён ніяк не мог дараваць ёй таго пырхання...

Каля двух месяцаў пасля гэтага здарэння яхаў наш герой у падземцы. Было даволі позна — гадзін дванаццаць. Хлопчык ужо стаяў на эскалатары па дарозе ўверх, калі ён убачыў ту юную дзяўчынку, што абраўшася яго так глыбока. Яна ехала яму на сустрач — уніз. Хлапчукова сэрца пачало біцца ды лапатаць. Зараз! Зараз ён адпомсці! Зараз яна атрымае за ягоную апаганеную годнасць! Зараз яна зразумее, як гэта — адчуваць сабе пакрыўданым. Ён ведае дакладна, што рабіць. Калі яны зраўняюцца на эскалатары і яна вытрашчыць на яго свае напоўненыя надзеяй дурнія блакітныя вочы, тады ён паглядзіць на яе з агідаю, чмыхні з пагарда ды адверніе прэч сваю высакародную галаву. Менавіта так, як ён бачыў у французскай стужцы пра нешчаслівае каханні.

І ён зрабіў ўсё гэта. І ўсё атрымалася перфектна — сапраўды ў адпаведнасці з планамі... Выключыўшы адну маленькую дэталь. Адзін малы нюанс, так сказаць. У той самы момант, калі ён ажыццяўляў сваё ідэальнае чмыхнанне, з ягонай ноздры выслізнула невялічкая зялёнай сопелька... Усяго толькі на адзіны момант...

Я не ведаю, што здарылася з гэтым хлопчыкам пасля. Я думаю, што ён з'ехаў адсюль, змяніў імя ды пол і стаў жлукціць.

Вось да чаго вядзе гонар цяперашнім часам.

Зорка

старонка для дзяцей

Каляднікі з Чыжоў.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Дзед Мароз — чырвоны нос

Дачакаліся святаў Ражджаства Хрыстова. Дзеци сядзяць пры акне і з нецярпеннем выглądaюць першай зоркі. Хочуць як найхутчэй закончыць вячэрку, заснуць і рана раскрыць падарункі ад Дзеда Мароза.

— О, ёсьць зорка! — кryчыць Томак.

Так! Так! Гэта праўда, кажа Магда.

Бацькі ставяць на стол усе дванаццаць страў, кожная іншая: 1) рыба па-грэцку, 2) грыбны боршч, 3) куціца з макам, 4) карп у аладках, 5) кампот, 6) „шуба”, 7) смажаная

рыба, 8) піражкі з капустай і грыбамі, 9) боршч з вушкамі, 10) просвіра, 11) салат з рыбай, 12) аўсяны кісель. Усе ўсталі. Пачынаюць маліцца. Раптам чуецца стук у дзвёры. Мама падыходзіць да дзвярэй, глядзіць у дзірку, а там — Дзед Мароз з мяшком падарункаў. Мама пытае:

— Вы сапраўдны Дзед Мароз?

— Так, я сапраўдны! У мяне праўдзівая барада, а ў мяшку падарункі Тамашу і Магдзе. Я ведаю, што дзеци былі паслухмияны ўвесы год. У мяне таксама іх пісъмы. Усё гэта не сон.

Дзеци пачулі размову, прыбеглі ў калідор, крычаць:

— Тата, тут Дзед Мароз!

Дзеци цягнуць Дзеда Мароза ў пакой. А тут адно свабоднае месца, як і наказвае традыцыя. Дзед Мароз памаліўся разам і селі вячэраць. Пасля доўга бацькі і дзеткі размаўлялі з Дзедам Марозам. Пайшоў Дзед Мароз, калі дзеци ўжо спалі. Падарункі паклаў пад ёлку і развітаўся з бацькамі. Праз акно паклікаў свайго аленя і паехаў развозіць падарункі іншым дзеткам.

Оля МАКСІМЮК

Я таксама вучуся

Інтэрв'ю са спадарынняй Валянцінай БАБУЛЕВІЧ, настаўніцай беларускай мовы ў бельскай „тройцы”, якая звязана з Сустрэчамі „Зоркі” ад 1996 года.

— Як пачалося Ваша супрацоўніцтва з „Зоркай”?

— Як толькі я пачала вучыць беларускай мове, я заахвочвала сваіх вучняў, каб пісалі ў „Зорку”. Верыла, што маюць магчымасць паказацца недзе па-за школай. І таму многія мае вучні пісалі і пішуць да гэтай пары. Аднойчы яны былі запрошаны на Сустрэчы „Зоркі”, між іншым, Mixas Сцепанюк, які ўдзельнічае ў Сустрэчах па сённяшні дзень.

Амаль на кожных Сустрэчах ёсьць вучні нашай школы.

— Ці прыезджаеце слуды з ахвотай?

— Мала сказаць з ахвотай — з вялікай ахвотай! Прыйзджаю на Сустрэчы таму, што даюць яны мне многа, як чалавеку, і як настаўніцы. Хаця тут часамі многа працы і чалавек фізічна змучаны, але вельмі многаму вучыцца. Дзякуючы Сустрэчам набіраю многа педагогічнага вопыту. Бачу тут многа моладзі з іншых школ і магу парынаць сваіх вучняў з імі. Адначасова магу на вучыцца цікавых форм працы з моладдзю. Мушу сказаць, што [7]

Валянціна Бабулеўіч дапамагае рэдагаваць артыкул.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Калядны вечар

Вечар. Каляды. Ціха.

Толькі, здаецца, за шклом

Нехта стаіўся... І крыху

Хукае ў шыбу, наш дом

Ператвараючы ў казку,

Поўную срэбра і дзіў...

Вечар, Каляды, так ясна

І хораша так наўздріў!

Ігар СІДАРУК

Святы

Каляды, Каляды —

Вы снежныя Святы,

Хто вас не чакае,

На вячэры не бывае

І ў ложак уцякае.

А на свеце людзей многа.

Кожны Куцю чакае,

Зорак белых выглядае,

То на стравы пазірае.

Свята, свята — большая хата.

Едзь да людзей прывітаца,

Каб суседа мець за брата

І ў спрэчкі не ўключачца.

Бо добра ў свеце болей,

Чым горкай злосці і болю.

Павел Сушч, Гімназія н-р 3
у Бельску-Падляшскім

Каляда

У дом я елку прынёс

І паставіў у пакой.

Павесіў на ёй

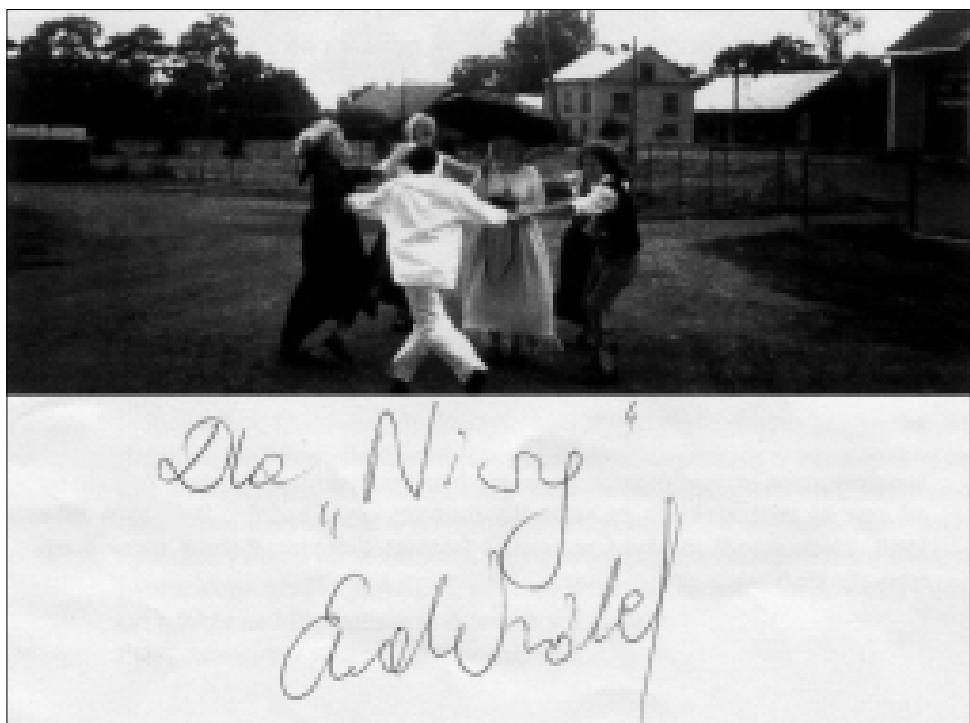
Многа цацак.

Засвяціла зорка з нябес.

Прыйшоў Дзед Мароз.

Нам святам усім любавацца.

Раман Лушчынскі, V „б” кл.
ПШ н-р 3 у Бельску-Падляшскім

Што за калектыў? Усе яго члены — палякі, а спяваюць (цу-доўна!) беларускія песні.

„Госці з нізін”

Фота Сяргея Грыневічкага

Так, так, усе члены гэтага вакальна-інструментальнага калектыву — палякі, а спяваюць не толькі беларускія песні, але і лэмкаўская, украінскія — песні ўсходніх славян.

Калектыў „Госці з нізін” з Варшавы выступіў сёлета на Фестывалі беларускай песні ў Беластоку і быў высока ацэнены не толькі журы фестывалю, але і слухачамі. У катэгорыі вакальна-інструментальных калектываў ён заняў першое месца (разам з мужчынскай групай бельскай „Маланкі” пад упраўленнем Сяргея Лукашука).

Музычным кірауніком калектыву „Госці з нізін” з’яўляецца Эва Врубель. Яе супрацоўніцтва з калектывам пачалося ад варштатаў палескага спеву. Але, як сцвярджаюць члены калектыву, іх пошуки пайшлі ў напрамку польска-ўсходнеславянскага пагранічча, стварэння ўласнага вакальна-інструментальнага гучання. Суровыя гукі плоцкай фіделі, цёплае гучанне кларнета, стыхія акардэона і скрыпкі, фон гітары мы спалучаем з моцным народным спевам, гавораць яны. І гэта сапраўды робіць уражанне.

У калектыве выключна маладыя людзі. Гэта студэнты паланістыкі Варшаўскага ўніверсітета, археалогіі, музыка-знаўства, а таксама маладыя навуковыя

супрацоўнікі, этнамузыколагі. Рэпетыцыі адбываюцца ў клубе на пасёлку Стэгны ў Варшаве.

Калі выступалі яны ў Беластоку, калектыў налічваў восем чалавек. Заспявалі народную песню з ваколіц Гайнаўкі „Ой, там ясна”. Цудоўна і аўтэнтычна выйшла.

Калектыў пачаў дзеяніцаць у 1998 годзе. Яго менеджэрам — Пётр Ліпка. Вясной 2000 года маладыя людзі прыйшлі ў Беларускую грамадскую-культурную таварыства ў Беластоку шукаць матэрыялы пра тутэйшую фольковую асяроддзе. Патрэбныя былі матэрыялы да наўуковай працы „Сучасныя перамены ў традыцыйнай музыцы паўднёвавосточной Беларусі”. Так пазнаміліся, а неўзабаве калектыў атрымаў запрашэнне выступіць на Фестывалі беларускай песні.

Эта быў наступны этап у мастацкай дзеянасці, якая ўжо раней пакінула свой след у Варшаве (выступалі на Міраналіях і ў царкве спявалі калядкі), у Зындронавай на лэмкаўскім свяце, над Бугам у Мельніку ўзялі ўдзел у „Музичных дыялогах”, выступілі ў фолькавым фестывалі ў Гіжыцку, на фолькавых „Мікалайках” у Любліне і іншых музычных мерапрыемствах.

Ада Чачуга

нае жыхарства ў горад або ў іншую гміну або ваяводства, між іншым, дзеці часта забираюць сваіх са старэлых бацькоў у гародскія кватэры. Дзяўчата часцей знаходзяць працу у гарадах. Яны таксама, калі выходзяць замуж, часта змяняюць месцажыхарства.

Нованараджаным дзесяцям бацькі давалі найчасцей імёны Наталля, Магдаліна, Адам і Каміль. Гэтак было ў 2001 годзе. У папярэдняй гады была мода на Давіда, Данеля, Камілю, Войцеха і Сэbast'яна.

У 2002 годзе па 100 гадоў будуць мець Канстанцін Мацкевіч з Семяноўкі і Анна Тамберг са Свінарояй.

(яц)

Чайнікам у зануду

— А мая ты ненаглядная! — спахапіўся ад хісткага стала ў чужой хаце Мішка. Гэта так на прывітанне свае жонкі. Ганна доўга свайго мужа не шукала, вядома, куды могуць весці дарогі ў Б. Толькі ці выпадае вядомай у ваколіцы кабеце ганяцца за п’янчужкам, хай ён і ўласны чалавек?

Калі ты муж і жонка, дык усё ў хаце — супольнае. Дзеци, маентак рухомы і нерухомы. Толькі смерць, як абязці адно аднаму ў царкве, можа іх, кабету і мужчыну, раз’яднаць. Развод цяпер на вёсцы не навіна, ды суды не такія ахвочыя раз’ядноўваць. Пакуль разгледзяць справу, усё абміркуюць, пакуль выслушаюцца ўсе бакі, разам са сведкамі, дык не ўячэш так хутка ад кепскага мужа. Хіба што кінеш-рынеш усё, і пойдзеш як стаіш. Але яшчэ крыху, і Ганна была б гатова пайсці з хаты хоць і голая, бо таго маентку ў хаце штораз менш. Хоць, папраўдзе, мела б куды дзеца, — меўшы працу сёння кабета можа выжыць адна. Дзеци ўжо дарослыя. А ў той хаце — што там засталося! Мішка на гарэлку ўсё павыносиць. Аддасць за бясцэнак то дыван, то каражух, а ў вёсцы Б. ёсьць такія, што гэта ўсё возьмуць. Бы дарам дастаецца дабро.

Сумлення не маеш, ты! — кінулася Ганна да Манькі, гаспадыні хаты, у якой прызымліўся ў гэты час ейны Мішка. — Паназбіраеш гэтых алкаголікаў, і поіш!

— За свае п’ямо, бабо ты дурная! — падняўся з патрэсанае канапы сусед-кавалер Антошка. — Ці цябе хто ў кампанію запрашаў?

— Ты, як дываны збыў? — скапіла свайго ненагляднага Ганна за плечукі. — Голыя падлогі, пустыя шафы! Усё павыносиць! На гару няшчасную. Каб яшчэ хоць нармальную гарэлку пілі!

— Што ты кажаш! Руская ж смачная, ды і танная. Ад яе нікто яшчэ не аслеп, — здзівіўся былы лістаноша, нізенькі Казік. Казік той у апошні час яшчэ больш бы скурчыўся.

Ганна апусціла руکі.

— Госпадзе! Манька, ці ты сляпая? Чаго ж ты, такая парадачная кабета, зрабіла ѿ сябе прытон? То ж і сын твой, як яны, апусціцца! Што з цябе таксама зрабілася!

Манька, пацідзесяціпяцігадовая маж-

ная кабета, падперазаная фартухом, адным рухам адсунула Ганну ад сябе.

— Ты, не чапай мяне. Відаць, не маеш таго, што я маю. Не займаешся сваім чалавекам, адно крама ды крама. Ці ты яго добра калі накарміла?

— Што?!

— Ага, дапякла! Не дбаеш пра старога!

— Які я табе стары! — Мішка зноў паязгнуўся да шклянкі. — Не выглядаю горш ад гэтых кавалераў.

Павёў памутнелымі вачымі па ўсёй кампаніі. І ў радасці зноў пацвердзіў, бліснуўшы вачымі:

— Ага! І ты, Гандзя, не лезь куды цябе не просьяць. Бо зараз дастанеш.

— А ну, удар! Я цяпер не такая дурная, з кожнымі сіняком пабягу на паста-рунак. На абдукцыю!

— Абдукаіся ты сама, баба ты дурная! Пастукаў ты ў сваю дурную булаву!

Тут і пастукаў ў Гандзіну дурную галаву. Тым што меў пад рукою — чайнікам. Тут успомніла капманія песню „Грамады”, у якой стаяла: „А яго ў морду білі чайнікам”, і весела заязгнулі добра знаёмы матыў пра вярблюда, які нічога не мог зразумець. Так што і нікто не пачуў енкаў суседкі. А што ім сёння — мора па калена. А тая — хай не лезе, куды яе не просьяць.

Папаўзла Гандзя па бруднай халоднай падлозе, чапляючыся за порткі суседчыных гасцей. Да телефона, каб пазваніць. Да доктара, ці ў паліцьню. Ратунку праціць. Но тут бы яе нікто не бачыў. Давалаклася да сцяны, на якой вісіў новы чырвоны тэлефонны апарат. Ды не дашыгнулася — не змагла падняцца, стаіць на ногі. Такі засталася, паўседзячы, апертая абаблушеную з алайнай фарбы сцяну, з рукой запутанаю ѿ пакручасты тэлефонны кабель. Яшчэ крыху, дык і ўсе так выглядзілі — як апруцянеўшыя. Адно што толькі чырвоныя былі, а Ганна — з пакойніцкай жаўцізною на гладкім твары.

Да раніцы ўсе папрачыналіся. Апроч Мішкавай жонкі.

Цяпер ён таксама — як тыя кавалеры, што па вёсках жанок не маюць. Пакуль толькі ў мужчынскай кампаніі ў турме. Накормлены, адзеты, у цяпле жыве. Шкада, што гарэлкі там не даюць, бо было б зусім добра.

Міра Лукша

Куцця па-роднаму ў Віграх

У Віграх ужо дзесяты раз адбылася сялянская Куцця. Удзельнічалі ѿ ёй, м. інш. епіскапы, парламентары і прадстаўнікі самаўрадавых улад. Мерапрыемства арганізаваў Рэгіянальны асяродак культуры і мастацтваў у Сувалках з мэтай падтрымліваць калядныя традыцыі і паказаць старыя абраады.

Вячэра на звыш 200 чалавек адбылася ў Доме творчай працы ў Віграх. Запрасілі на яе чатырнаццаць народных самадзейных калектываў, у тым ліку беларускія „Цаглінкі” са Старога Ляўкова, украінскі „Ранок” з Бельска-Падляшскага і літоўскі калектыў з Клайпеды. Кожная група прывезла з сабою ад-

ну страву. На стале былі м. інш. кісель з аўса, боршч, просвіра, куцця, страва з локшыны і маку на куццю, пірагі з грыбамі, тушаная капуста з грыбамі, галубцы ды рыба ў розным выглядзе. У зале стаяла ёлка ўпрыгожаная аздобамі з каляровай паперы ды саломы.

Удзельнікі вячэры падзяліліся аплаткам і просвірай, павіншавалі сябе, скаштавалі страваў, а пасля спявалі калядныя песні на чатырох мовах. У 2001 годзе з віфліемскай гвоздай калядавалі калектывы „Шэшупа” з Руткі-Тартака і „Ранок” з Бельска-Падляшскага (у 2000 годзе калядавалі ляўкоўскія „Цаглінкі”). (яц)

Непатрэбны вакзал

Чыгуначны ўлады звярнуліся да старасты Бельскага павета як да прадстаўніка мясцовай урадавай адміністрацыі з прапановай перанесьць будынек вакзала ў Бельску-Падляшскую на ўласнасць дзяржавы. Управа павета забавя-

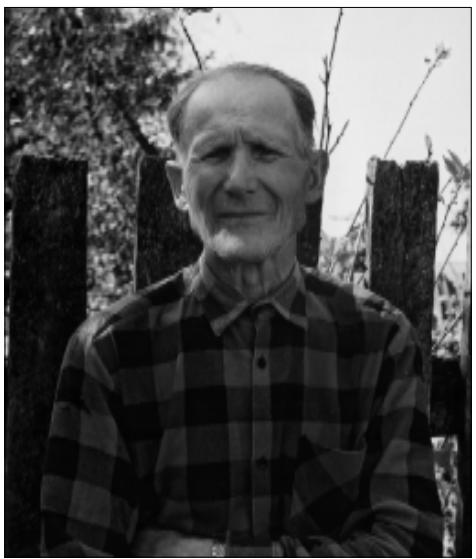
зала старасту звярнуцца да чыгункі з пытаннем аб коштаках утримання будынка і прыходах ад гэтага аб’екта, а таксама да мэрыі Бельска-Падляшскага з прапановай перанесьць нерухомасць на патрэбы горада. (мм)

Мода на Наталлю

Нараўчанская гміна налічвае 35 вёсак і прыселкі ды 4 800 жыхароў. Найбольшы мі сёламі з’яўляюцца: Нараўка (тут праходзівае 1 000 чалавек), Семяноўка і Старое Ляўкова. Лік жыхароў рэзка змяншаецца: у 1980 годзе было 6 570 асоб, у 1995 годзе — 5 330 і ў 1999 годзе — 4 907 чалавек.

У гміне на працягу 2001 года нарадзілася 29 дзяцей ды памерла 77 чалавек. Пяцьдзесят чалавек выехала на пастаян-

Не ведаў, што такое піва

Сяпан КАСПЯРУК з Клюковіч, народжаны ў 1922 годзе.

У сям'і нашай сем чалавек было, а зямлі чацвяртуху мелі. Я да чужых хадзіў кароў пасвіць. Як успыхнула вайна, мелі мяне ў армію саветы браць у Высокое, але немцы парвалі лініі і я вярнуўся дадому. У 1941 годзе немцы забралі брата, сто пяцьдзесят кіламетраў за Берлін.

15 мая 1943 года і мяне ў Высокое забралі, трэба было сем кіламетраў нанац ісці. Рана немцы гоняць нас. Маці аднаго заплакала, то адзін мясцовы паліцай прыкладам яе ўдарыў. Завезлі ў Бельск, а там камісія глядзела, і хто нездаровы або падкупіў, таго дадому адсылалі. А нас — у Германію.

Завезлі нас у арбайтсамт у Мемель. Гаспадар, што мяне ўзяў, умеў па-рускую. Завёў мяне на піва, а я не ведаў, што гэта такое. У яго маёнтку было дваццаць пяць кароў і працавалі трох палякі і трох палячкі. І яшчэ сваячка з-за Берліна была. Хацелі, каб я навучыўся кароў даць. Каровы на арэшку хадзілі, паўкіламетра ад маёнтка. Далі мне крэсла і я пайшоў даць. Надаў паўвядра, карова дала нагой і выліла ўдой. Спытала гаспадыня, колькі кароў я выдаіў, а я адказаў, што ніводнай. То

яна крыку нарабіла, што гультай, і кіем мяне біла.

Пасля двух тыдняў прыслалі гаспадарам новага работніка. Гаспадар хацеў адаслаць за яго паляка, а гаспадыня настаяла, каб адаслаць мяне. І яна ўзяла верх. Адвёз мяне гаспадар назад у арбайтсамт у Мемель.

Завялі мяне ў порт. Там брускай смярдзела, нічога не было, давалі па кілаграме хлеба на чатыры дні. Працаваў там пры загрузцы і выгрузцы драўніны да канца 1944 года.

Калі почалася бамбёжка, загналі нас расчышчаць вуліцы, ладзіць пашкоджаныя будынкі. А як падышлі рускія пад Мемель, тады нас паходам эвакуировалі на высупу, а там нас гналі ноччу трыщашаць кіламетраў. Пасля пасадзілі ў вузакалейку і завезлі ў Кёнігсберг.

У Кёнігсбергу пасялілі нас у бараках і пагналі капаць супрацьпяхотныя зіг-загі. Пасля двух тыдняў працы не прыехаў па нас самаход, відаць, рускія наблізіліся. Не было што есці. Нас, каля шасцідзесяці чалавек, пад гармату выгналі, бо калі ім капут, то і з намі трэба тое ж зрабіць. Я кажу хлопцам:

— Уцякайма!

— Што ўсім, — адказаў адзін, — тое і нам будзе.

Вывелі нас за горад, я ў кусты, а за мною калегі. А тых пакорлівых пагналі і пасля нікога з іх я ўжо не сустрэў. Зайшлі мы ў маёнтак, а там фольксштурм. Пытаюць нас, што за адны, а мы адказываем, што ад рускіх уцякаем. Ідзем далей, лес, ні есці, ні піць. Сталі дакараць мяне, што адлучыліся. У адной будзе печка была, нагрэлі ў ёй вады, напіліся. Хаты стаяць, але нікога ў іх не відаць. Забіраем муку, мяса. Адзін немец нас пабачыў, прыйшоў да нас, піва, цукар нам даў. Пабылі так да вечара, а тады з'явіліся чатырох у белых халатах і да нас:

— Руки вверх! Фрицы?

— Не, мы рабілі ў Германіі.

— Расстрэлять их, это власовцы, — загадаў адзін.

— Нет, не надо, — сказаў другі. — А часы имеете?

— Будзільнік.

— Нам таких не надо!

І пакінулі нас, каб штаб з намі разбіраўся. На другі дзень едуць танкі, мы высоўваемся са сваёй буды.

— Фрицы, власовцы, расстрэлять их! — крикнуў адзін.

А другі сказаў, каб нас у штаб аддаць. У штабе забралі нам дакументы і ў сметнік выкінулі, бо лічылі іх заразай. Нас мо калі ста чалавек у той турме было, на дошках спалі. Тыдзень дапытвалі. Адзін ў роў шасціх падазронных і іх там пабілі. А нас забралі ў казармы, абмундзіравалі, тыдзень павучылі, зрабілі прысягу і на фронт. Адвезлі нас поездам. А іншым поездам раненых вязуць, кроў на снезе, крикі, каб дабіць.

Бралі Кёнігсберг. Я падаваў патроны ў кулямёт. Набралі палонных, але яшчэ цэлага Кёнігсберга не ўзялі. Паставілі нас у акно; чатырох — па двах на змену. Пабылі да ранку, бачым — байды пабіты, на адным віратка гарыць... И мяне раніла, у правую нагу. Паляжаў тыдзень і мяне зноў на фронт узялі, але ў тыл.

Калі скончылася вайна, касілі там зборожа, малацілі. Познім летам мелі нас адаслаць дзвесце кіламетраў за Москву. Лейтэнант пытаў мяне:

— Ты поляк?

— Не ведаю.

— Так поедешь в Россию, там тебя обучим, дадим работу.

— То мяне ў водпушк адпусцице.

— Как уедешь, то не вернёшся.

Пайшоў я ў бюро, там карта. Пытаюць, адкуль я. Я я адказваю, што з Брестскай вобласці, раён Высокое, сельсавет Лунная, сяло Клюковічы. Высокое і Лунная ў СССР, а мае Клюковічы ў Польшчы, але адпусціць мяне не хочуць. Загадалі нешта падпісаць, але я адмовіўся. Тады загадалі мне здаваць речы. Выстрайлі такіх, як і я, і генерал сказаў:

— Благодарю, что помогли нам воевать. Уедете в Польшу. Завтра вас проведём на границу.

На другі дзень развітаўся з намі з аркестрам. Завезлі нас у Гродна; далі нам

сухароў на дзесяць дзён і дзесяць дзён нас там трывалі. Падставілі транспарт, нам два вагоны з нарамі адвалі. Пагрузіліся, а нас нейкая палячка пытасе:

— Gdzie jedziecie?

— Nie wiemy.

— Weźcie mnie!

І яна пад нары ўлезла. Але зрабілі рэвізію і пытасе:

— А это кто такой?

Мы не адказалі і я пагналі. Пераехалі граніцу і нас у Варшаву цераз Чаромху вязуць. Я хацеў уцячы, але сябра пабаяўся. У Чаромсе пабачылі Навіцкага з Літвінавіч; ён не пазнаў нас. Распыталі пра нашых, даведаліся, што жывыя.

Завезлі нас у Варшаву, але там лейтэнанты не знайшлі нам месца і павезлі ў Кракаў. Там у Чырвоным крыжы спыталі нас, ці не галодныя. Пачаставалі нас бутэрбродамі, гарачым чаем. Спытаўся пра нашых камандзіраў і іх таксама пачаставалі.

— Вы хороших людей имеете, — сказаў нам нашы лейтэнанты.

І зноў паехалі ў Варшаву, а там нас ужо чакалі. Перамундзіравалі нас у польскую форму. Службы ў там у вартоўні авіяскладаў. Там многа сваіх хлопцаў было. Як былі ў савецкай форме, то спявалі польскую песню, а як перамундзіраваліся ў польскую, то сталі спяваць рускія. А людзі дзіваваліся:

— Co za cholera?!

Праслужыў я да 3 сакавіка 1947 года. Хацелі нас на заводовых пакінуць, капралаў далі. Заехаў я дадому, бацькі яшчэ жылі, але неўзабаве памёр бацька, а за ім і маці. Яшчэ ў 1947 годзе выбралі мяне солтысам. Пасля напісаў я заяўку, каб мяне паставілі магазінерам, а войт сказаў, што я сакратаром у гміне буду. Я — не, а ён упёрся:

— Як там не хочаш, то і тут не будзеш!

Ну і я згадзіўся. Тры гады сакратаром быў, а пасля стаў на работу дарожным майстрам. На дарогах працаваў я трыщашаць гадоў, аж да адыходу на пенсію ў 1981 годзе. Будаваў дарогі Клюковічы — Катэрка і Клюковічы — Мілейчычы.

Запісаў Аляксандр Вярыцкі
Фота аўтара

Час лечыць раны

У канцы вёскі Вітава Дубіцкай гміны пры дарозе ў Доўгі Брод стаіць помнік, на якім віднее надпіс: „У гэтым месцы ў 1945 г. з рук рэакцыйнага падполля загінулі члены ППР т.т. Германюк Пётр, Хусель Цімафей, Васілюк Корнілій. Вечная ім памяць! Вітава, 22 ліпеня 1967 г.”

Чаму кранаю гэту спараву? У снежні адзначалася 20 гадавіна ўвядзення ваеннага становішча. З гэтай нагоды ў тэлебачанні ставілася пытанне, ці было яно неабходным? Выказванні прыхільнікаў і праціўнікаў ваеннага становішча вядучы праграму завяршыў словамі презідэнта РП: „Ушануйма памяць загінуўшых у дні падзеі. Наступіў час

прымірэння”. Удзельнікі дэбатаў былі такі жа думкі. Гэта добрая прыкмета. Хацелася б, каб гэты погляд падзялілі дзеячы ўсіх палітычных груповак. Здаецца, сапраўды надышоў час прымірэння і не трэба аднаўляць ран, якія зацягнуліся з ходам часу. Але, калі ўспамінаем аб падзеях восьмідзесятых гадоў і няяніна загінуўшых шахцёраў у шахце „Вуек” ці суднабудаўнікоў, нельга забыць і аб тых, што няяніна загінуў ў пасляваенні перыяд. Яны ўсе змагаліся за свабоду і незалежнасць нашай айчыны.

Уладзімір Сідарук
Фота аўтара

Ішоў даждж. Мне здавалася, што дзень будзе звычайна нудны. Пацяшала я сябе думкай, што неўзабаве выгляне сонца і на тварах людзей можна будзе пабачыць усмешку з-за того, што змогуць зноў капаць бульбу. Аднак даждж працягваў ісці. Бабуля майго сябры не сумавала па пагодзе, гаворачы, што даждж прыродзе патрэбны. І якраз на гэтыя словаў ў хату ўвайшла суседка. Пагаварылі крыху, затым суседка Любка (такое было яе імя) паглядзела на мяне, упэўнілася, што ўсё разумею і разам з сябравай бабуляй пачалі ўспамінаць мінулае.

Спачатку сказаў, што даўней было дрэнна. Людзей елі воши, тараканы па хацебегалі. І яшчэ былі такія блохі, якіх залівалі кіпятком. І ўсе гэтыя паскуды былі таму, што хаты мазалі і ляпілі глінай. Амаль кожнае вясковае дзіця мела воши. Не было электрасвятла, толькі газавыя лямпы.

Любка была на работах у Нямеччыне. Расказала, што калі прыехала, прыйшлі нямецкія гаспадары і выбіралі дзяўчыну ці хлопца да работы. Любка ў маёнтку была два гады. Працавала цяжка, але яды хапала. А найгоршее прыйшло, калі вярталіся дамоў. Па вайне панавалі голад, бяды і воши. Было тады ў матэрыяльным плане страшнае жыццё. Але даўней было і добра, — казала

Люба. Цяпер моладзь у Бога не верыць, крыжоў на грудзях не носяць. Найлепшае адзенне апранаюць на забавы замест у царкву. Калі вераць у Бога, будуть шчасліві.

Даўней зусім інакш выглядалі абрады, вяселле, не так, як сёння. Былі святы, песні, запоіны. Вяселле цягнулася два дні. Адзін дзень у маладой, а раніцай наступнага дня маладую і сундук забіралі да маладога. Прыходзіла на вяселле столькі людзей, што ў сенцах не памяшчаліся. Садзіліся за сталы і спявалі песні, напрыклад:

Наш свят не ўдаўся
сем лет не ўмываўся,
на восьмы умыўся
за свата ўпрасяўся.

Песні спявалі таксама для маладой у яе сям'і. У чацвер пасля вяселля гулялі ў маладога, а ў суботу яшчэ ў маладога. Гулялі цэлы тыдзень. Прасіць на вяселле хадзіла маладая са сваёй дружкай і будучая жонка брала кожнага за руку, кланялася яму і запрашала на вяселле. На вяселлі царыў каравай і дражджовыя булачкі.

Я не заўважыла як прайшоў даждж. Так мяне ўцягнулі ўспаміны Любкі і бабулі Яўгеніі з Арэшкава. Жыццё мяняецца, а добрыя і дрэнныя хвіліны яго не абмінаюць.

Анна Садоўская

Большыя падаткі

У час XXXI Сесіі Рады горада Гайнаў-
кі радныя павысілі падаткі на 2002 год.

Рознагалоссе выклікала прапанова
павышэння падатку за выкарystанне
будынкаў на гаспадарчую дзейнасць.
Радныя з апазіцыйных клубаў папя-
рэджвалі, што павышэнне гэтага падат-
ку павялічыць лік беспрацоўных. Бур-
містр Анатоль Ахрыщук у сваю чаргу
тлумачыў, што павышаны падатак не
будзе мець рашучага ўплыву на фінан-
савую кандыцыю прадпрыемстваў. Рад-
ныя павысілі падатак за будынкі, выка-
рыстаныя на гаспадарчую дзейнасць
з 12,03 зл. на 12,88 злотых за квадрат-
ны метр (у Бельску-Падляшскім —
14,88, Сямітычах — 14,50 і Белавежы —
16,00). Пропанаваныя праўленнем гора-
да аплаты за сродкі транспарту (груза-
выя аўтамашыны, трактары і аўтобусы)
былі раднымі зменены на ніжэйшыя
(у сярэднім паніжаны на 100-200 зло-
тых). Напрыклад, пропанаваны пада-
так за трактары (ад 3,5 да 5,5 тоны) быў
паніжаны з 1 200 злотых на 1 100 зло-
тых. У выпадку жыллёвых кватэр пада-
так будзе павышаны з 0,40 зл. на 0,43 зл.
за 1 м². За сабаку трэба будзе заплаціць
35 зл. (у 2001 г. — 33 зл.).

Радныя стварылі чатыры камісіі, якія
у бліжэйшы час будуть кантроліваць
працу Гайнаўскага дома культуры, Прадпрыемства жыллёвой гаспадаркі,
Гімназіі № 1 і Дзіцячага садка № 3
у Гайнаўцы. У плане добраўпарадак-
вання горада было зацверджана раз-
мяшчэнне новых прыхадскіх каталіцкіх
могілак (побач праваслаўнага могіл-
ніка, непадалёк дарогі з Гайнаўкі
у Кляшчэлі). Радныя прынялі інфарма-
цыю аб рэалізацыі гміннай праграмы
прафілактыкі і вырашэння алкаголь-
ных праблем. Праграма ў вялікай сту-
пені была накіравана да школьнай моладзі і рэалізавалася, між іншым, шко-
ламі, праваслаўнымі і каталіцкімі арга-
нізацыямі. Гайнаўскім дзеткам і мола-
дзі быў арганізаваны летні ды зімовы
адпачынак і спатканні з педагогамі.
У рамках праграмы дзейнічаў гайнаў-
скі клуб непітущых „Дуб”, у памяш-
каннях якога праводзіліся спатканні
і тэрапія. Адначасна радныя выраши-
лі, што ў Гайнаўцы напоі з большым
чым 4,5% утрыманнем алкаголю будуть
прадавацца ажно ў 65 месцах, у тым лі-
ку ў 20 распівачных пунктах.

Аляксей Мароз

Будзьце вы ўсе ічаслівы,
Каб і іншым былі мілы.
Усіх трэба шанаваці,
Да іх руку працягаці.

Войны, тэрарызмы ў свеце
Пра гэта трэба забыці
Мір ды ічасце ўтвараці,
Добра ўсіх наўчуці.

Мікалай Лук'янюк

нават мела нешта супольнае з „ім”,
а другая прычапілася да яго, як муха на
леп, але ён яе кінуў. Сёстры мне нічога
не адказалі, але праз нейкі час першая
сястра сказала: „Яна не будзе з ім мець
лёткага жыцця!”

Прачнулася я і спрабавала разгадаць
гэты сон. Прыдумала, што гэта можа
значыць: ён ніколі не ажэніцца! Думаю-
чи цяпер аб гэтым сне, я пачынаю
плакаць. Шкада, што такі хлопец ніколі
не будзе звязаны з дзяўчынай, але
што мне да гэтага...

Астронку, расплюмач мне гэты сон,
каб я не вылівала слёз. Можа, гэта зме-
ніць адносіны між мною і суседам.

ВАРВАРА

Варвара! Здаецца, вы ўсе, трэх сястры
як адна, закаханыя ў гэтага хлопца.
Праўдападобна, твае меркаванні на-
конт значэння гэтага сну, ідуць у кеп-
скім напрамку.

Вяселле (ці цывільны шлюб) у сне аба-
значае сварку. Мо вы ўсе, трэх сястры,
перасварыцесь з-за гэтага хлопца, а мо
хлопец пасварыцца з тобой. А ў сваю
чаргу, гэты сон не прадвяшчае добрага
і яму. Яго дзяўчына была брыдкая і не
апранута прыгожа, ды і яго касцюм не
адпавядаў яму размерам.

Прыкра мне, што не магу цябе на Ка-
ляды пацешыць, але, думаю, неяк перажывеш
такое „няшчасце”.

АСТРОН

З галубамі на ўсё жыццё

Галубоў можна сустрэць амаль ва ўсіх частках свету, сярод якіх най-
меншы дыяментавы велічыні дразда, а найбольшы — венценосны велі-
чыні вялікага індыка. Свойскія галубы паходзяць ад шызага голуба, які
жыве ў Паўднёвой Еўропе і на ўзбярэжжы Міжземнага мора. Падзяляю-
ца яны на мясныя, спартыўна-гончыя, высакалётныя і дэкаратыўныя.

— Ці прарабавалі Вы з якой адлегласці
галубы вяртаюца додому?

— Вярталіся з Семяноўкі, аднак шко-
да пускаць. Кожны хто гадуе, шкадуе
сваіх голубоў. Таксама і на суп, хто га-
дуе, гэтага не робіць. Для ежы надаюц-
ца голубы польныя, называюць іх шпу-
камі, расалоўцамі. Здараецца, што пры-
язджаюць да мяне гадоўцы з Бельска,
каб купіць або абмняніцца. Цана вага-
еца ад 8 да 15 злотых. Дорага абыход-
ніца гадоўля. Харчы дарагі, пшані-
ца, кукуруза таксама. У месяц пойдзе 50
кг., смела. Да сваіх птушак заглядаю
ўдзень два разы — раніцай і вечарам.

Якія прыказкі... ёсьць аў гадоўца?

— Некаторыя смяюцца, што ад таго
нія карысці. Аднак гэта няпраўда.
Добры голуб каштуе 500 злотых, пра-
дающацца таксама маладыя. Аплащица
тримаць таксама дарагіх голубоў, та-
ды даход будзе вялікі. Раней я часта ез-
дзіў са сваімі голубамі на рынак у Бе-
ласток, цяпер менш, бо дорага кашту-
юць білеты на аўтобус. Да Саюза гадоў-
цаў я не належу з-за таго, бо гадую голу-
бую мяшаных рас, а трэба толькі паш-
товыя.

— Як да гадоўлі ставяцца суседзі?

— Ім гэта не перашкаджае. Выпу-
скаю толькі тады, калі я сам дома, каб
дзесьці ў школу не ўляцелі, пільную.

Міхал Мінцэвіч
Фота аўтара

Жывёлаводы спецыялізууюцца

У Нараўчанскаі гміне земляробы спе-
цыялізуюцца перш-наперш у гадоўлі ма-
лочных кароў. Малака яны не возяць
у пункт скупкі, а непасрэдна з панадвор-
ка забірае яго цыстэрна Акруговага ма-
лачарскага кааператыва ў Гайнаўцы.

Такую выгоду маюць лепшыя жывё-
лаводы, між іншым, Яраслаў Стоцкі
з Новай Лукі (ён на працягу дзесяці ме-
сяцаў г.г. прадаў 66 тысяч літраў сыра-
доў), Славамір Смольскі з Новага Ляў-
кова, Ян Сухадола, Галіна Трусевіч

і Міхал Бельскі з Тарнопалія, а таксама
Юзэф Сватко і Альфонс Болтрык са
Смольніцы.

Ад 1 студзеня 2002 года цыстэрна Ка-
аператыва будзе таксама заязджаць па
малако на панадворак Станіслава Са-
доўскага з Тарнопалія. Станіслаў Са-
доўскі з'яўляецца добрым жывёлаводам
і солтысам. Пабудаваў абору і прыдбаў
неабходнае аbstаліванне — электрада-
ілку і халадзільнік. Ён гадуе 12 штук ра-
гатай жывёлы.

(яц)

Пажаданні

Пажаданні ў Новыні
Усяму я шлю народау,
Што ў свеце пражывае —
Няхай міру ён зазнае.

Каб спакою ўсе дазналі
Ды з нікім не ваявалі,
Каб ічасліва ўсім эылося
Таго ў Госпада патросім.

Вер — не вер

Астронку! Прысніўся мне сон, я, маг-
чыма, памылкова інтэрпрэтую.

Нібыта мой сусед, хлопец малады,
хорошы (з якім лёс, на жаль, нас разлу-
чыў), жаніўся, але быў гэта толькі цы-
вільны шлюб. Яго дзяўчына была вель-
мі брыдкая, у яе былі чорныя валасы,
а апранута яна была ў стары, пажоўкы,
брыйкі касцюм. Хлопец быў у фія-
летавым касцюме, але кідалася ў очы,
што штаны былі і задоўгія, і зашырокі
ды і цэлы касцюм быў завялікі, а ён жа
хударлявы і можна было б падабраць
яму адпаведны касцюм. Можа гэта неш-
та абазначае. Я не бачыла, як яны ехалі
на цывільны шлюб. Але мяне вельмі
здзівіла, што нікога, апрача маці і баць-
кі маладога, не было: нават ні яго бра-
та, ні сястры.

Толькі пасля абеду я іх убачыла, як
пайшлі яны за клуню на свой стаў. Калі
я іх убачыла, дык з зайдзрасці ззелянеле-
ла і давай за імі бегчы, хаваючыся на
свайм панадворку.

Потым я падбегла да дрэва, але, зда-
ещца, малады мяне заўважыў, але нікому
нічога не сказаў.

Я пайшла дахаты расказаць пра ўсё
гэта сёстрам. Абедзве яны быў яго доб-
рымі сябровукамі дзяцінства, адна з іх

Niva **ТЬДНЕВІК**
БЕЛАРУСАЙ
У ПОЛЬШЧЫ

Выдавец: Праграмная рада тыднёвіка
„Niva”.

Старшыня: Яўген Мірановіч.

Адрас рэдакцыі: 15-959 Бялысток 2,

ul. Zamenhofa 27, skr. poczt. 149.

Тэл./факс: (0 10xx 85) 743 50 22.

Internet: http://republika.pl/niva_bielastok/

E-mail: niva_bielastok@poczta.onet.pl

альбо: niva_bielastok@skrzynka.pl

Zrealizowano przy pomocy finansowej Mini-
sterstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
Галоўны рэдактар: Віталь Луба.
Сакратар рэдакцыі: Аляксандар Макс-
мюк.
Рэдактар „Зоркі”: Ганна Кандрацюк-
Свярбуская.
Публіцысты: Мікола Ваўранюк, Аляксан-
дар Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свя-
рбуская, Міраслава Лукша, Аляксей
Мароз, Ада Чачуга, Паўліна Шаффан.
Канцылярыя: Галіна Рамашка.

Камп'ютэрны набор: Яўгенія Палоцкая,
Марыя Федарук.
Друкарня: „Orthdruk”, ul. Składowa 9,
Białystok.
Tekstów nie zamówionych redakcja nie zwra-
ca. Zastrzega sobie również prawo skracania
i opracowania redakcyjnego tekstu nie za-
mówionych. Za treść ogłoszeń redakcja nie
ponosi odpowiedzialności.
Prenumerata: 1. Termin wpłaty na prenume-
ratę na II kwartał 2002 r. upływa 5 marca
2002 r. Wpłaty przyjmują urzędy pocztowe

na terenie woj. podlaskiego i oddziały
„Ruch” na terenie całego kraju.

2. Cena prenumeraty na II kwartał 2002 r.
wynosi 26,00 zł.

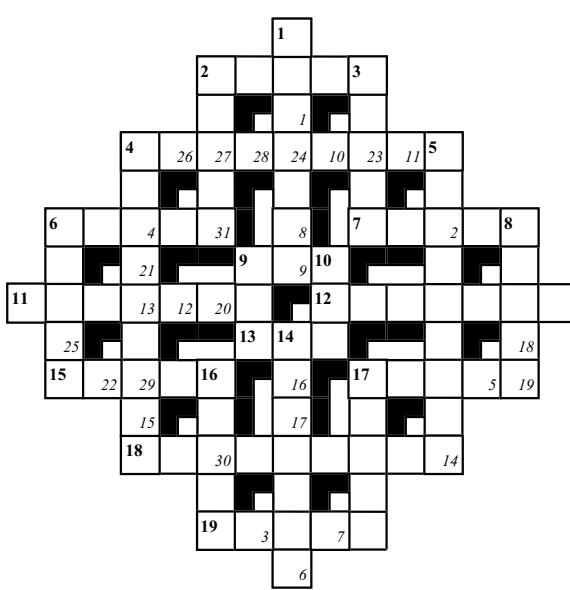
3. Cena kwartalnej prenumeraty z wysy-
ką za granicę pocztą zwykłą — 84,00; pocztą
lotniczą Europa — 96,00; Ameryka Płn., Płd.,
Środk., Afryka, Azja, Australia — 120,00.
Wpłaty przyjmuje „RUCH” S.A. Oddział Kra-
jowy Dystrybucji Prasy, ul. Towarowa 28,
00-958 Warszawa. Nr konta PBK S.A. XIII Od-
dział Warszawa 11101053-16551-2700-1-67.
4. Prenumeratę można zamówić w redak-
cji. Cena 1 egz. wraz z wysyłką w kraju wy-
nosi 3,30 zł, a kwartalnie — 42,90 zł; z wy-
syłką za granicę pocztą zwykłą — 4,60
(kwartalnie — 59,80), pocztą lotniczą: Eu-
ropa — 5,20 (67,60), Ameryka Płn., Afryka
— 5,80 (75,40), Ameryka Płd., Środk., Az-
ja — 6,40 (83,20), Australia — 8,20
(106,60). Wpłaty przyjmuje Rada Progra-
mowa Tygodnika „Niwa”, Bialystok,
ul. Zamenhofa 27, nr konta PBK S.A., I Od-
dział Białystok, 11101154-401150015504.

Нука

<http://www.anekdotov.net/>

Крыжаванка

Гарызантальна: 2. палявое ўмацаванне, акружанае ровам і брустверам, 4. зборнік феадальнага права ва ўсходніх славян, 6. беластоцкае беларускае раздыёвяшчанне, 7. сялянскае верхнєе адзенне з тоўстага сукна, 9. араматная расліна з падзучым карэнішчам, 11. прамавугольны выступ сцяны ў выглядзе калоны, 12. прадукт акіслення на паверхні сталі, 13. старажытнагрэчаскі бог падзямелля, 15. смярдзючае злучэнне азоту з вадародам, 17. абласны горад на Валыні, 18. ператварае мяса ў фарш, 19. агульнапрынітае правіла.

Вертыкальна: 1. вогратка, 2. сваякі, 3. ціхаакіянская дзяржава, 4. канкурэнт капіталізму, 5. цыліндрычны галаўны ўбор праваслаўных святароў, 6. імя жонкі Гарбачова, 8. вялікая афрыканская рака, 9. від папугая, 10. шраг, 14. Далорэс, іспанская камуністка (1895-1989), 16. воданепранікальная камера для падводных работ, 17. надбудоўка на палубе судна для кіравання. (Ш)

Рашэнне крыжаванкі складуць літары з пазначаных курсівам палёў. Сярод чытачоў, якія на працягу месяца дашли ў рэдакцыю правільнія рашэнні, будуць разыграны кніжны ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку з 47 нумара

Гарызантальна: кудлач, серабро, ранжыр, Іпатава, Байран, абабак, наватар, Персія, затрата, каваль.

Вертыкальна: асліца, аркада, абраза, кораб, Дунай, алыча, асвета, рытуал, нарзан, Баена, басма, князь.

Рашэнне: **На беразе кожны плывец.** Кніжны ўзнагароды высылаем **Вользе Дземяновіч** з Варшавы і **Лукашу Пацэвічу** з Беластока.

Падвал

— З карабля, якому пагражае патануць, нармальная пацукі ўцякаюць, — азаўся пацук Вінцук. Сядзелі яны, усе пацукі, старыя і сярэдняга ўзросту, на нарадзе-планіроўцы, што рабіць, каб пасля Новага года жыць нармальна. Да нормы прывыкалі неяк, хоць яна апданоўвалася кожны раз іншая. Каб як найлепш меркаваць, налілі сабе пацукі, пацучыхі, пацучанкі ды і пацуковічы па чарцы. Бо штосьці холадна было ў гэтym склепе пад супермаркетам.

— Мерзну, усё-ткі, — застукаталі вострыя зубы, пажоўкляя ад амерыканскіх цыгарэт, у пацuka Паўлюка. — Калі нам холадна, то што ж думаць пра людзей!

— Я табе кажу пра нас, што нармальная пацукі ўцякаюць з прапашчага карабля. Традыцыя наказвае, каб гэтак зрабіць.

— Якая традыцыя! То ж не партугальская, як гэтая крама. А мне, дарэчы, усё адно, чый склеп і чый магазін. Абы нас не чапалі. Ну, давайце, кульнём яшчэ па разочку. Абы горш на было! Ну, халера, што за гарэлка!

— Пач... пачакай... Здаецца, фінляндская, — прыгледзеўся да пляшкі падслепаваты пацук-дзед Сенатар. — Ну, бярэ!..

— На цябе, Сенатар, і мала трэба, вып'еш чарку, і ўсюды бачыш заходнія. Не трэба было табе вяртацца па вайне з Вялікабрытаній, то жыў бы як чалавек! — паківаў ссівелай галавою пацук Пятрук.

— Эх, усё легенды, міфы! — уздыхнуў Сенатар. — Усюды сёння Еўропа. А каб жыў тамака, дык можа і не жыў бы сёння. Жыццё ў раскошы даводзіць да таго, што траціш арыентацыю ў жыцці. Не ўмееш выжываць. Зубы папсуюцца, пагніоць ды павыпадаюць табе ад ласун-

каў. Мозг скурчыцца ды высахне ад адно прыемных відаў. Газет не будзе жаўцаць. Дык тое, што жыву, заслуга таго, што жыву тут, жуючи наша.

— Ды што за жыццё! — махнула хвастом ягоная пятнаццатая жонка, пацучыха Mixa. — Каб ведала, што туды не вернешся, дык за цябе замуж не выходзіла б. А то — надзеі нарабіў, старая скура...

— Ды чаго ж табе было ляцесь у той Нью-Ёрк! Дзесятага каstryчніка! Прадчуваў! Дык дзякую скажы, каханая мая ты кароста, што можаш цяпер махаць тым сваім аблупленым хвастом!

— Можа ён і аблуплены, але малады. Захачу — кіну цябе, пабягу за якім харошим пацуковічам.

— А дзе ж ты паселішся, пагібелъ ты мая! — не здаваўся Сенатар.

— А што? Абяцаў мяне забраць у парламент? Га? У Варшаву? Тамака і ўежна, і ўпойна, і цёпла, і не на адну кадэнцыю можна загнездзіцца. Бяздзетным яшчэ лепш, бо ніхто не прычэпіца, што ў сям'і штосьці не так. Дагрызліся б да якіх таямніц... І жылі б, не наракаючы, не палюючы на гэтыя гнілія недаедкі.

— Ну, урад сам пракорміцца, — павердзіў пацук Жанюк, які бываў ужо не раз у Варшаве. — Але трэба пільнаўца, каб нашых там замнога не было. Бо пачнүць труціць.

— Сам ты труціцель! — агрэзнуўся пацук Янук. — Бегаў нават па парламенцкіх калідорах, па камісіях, і намякаў, што нашых замнога, і трэба ўпячы якой загранічнай атрутай, бо традыцыйныя пасткі польскія — заслабыя. Ведаеш ты добра, што нам найбольш шкодзіць.

— Ну, то што, будзем уцякаць з гэтага супермаркета, ці не? — неўгамона на дапытваўся пацук Вінцук. — Трымаща трэба ж традыцыі, свайго, пацучынага, каб не ўмёрлі.

Вандал Арлянскі

„Даўціпы” Андрэя Гаўрылюка

Гутараць два сябры:

— Колькі ў цябе дзяцей?

— Не ведаю. Тыдзень не быў дома.

* * *

— Веру ў людскую дурноту і да гэтай пары не памыліцься.

* * *

— Ваша дачка спадзяеца дзіцяці са мною. Знаю свой абавязак — знікаю. Но якое можа быць жыццё гэтага дзіцяці з такім бацькам, як я?..

* * *

— Гутарка пра годнасць была такая напружаная, што я ў канцы не стрымай і заехаў яму ў морду, а пасля яшчэ высіпяткам скарыў хамулу.

* * *

— Ці я табе аддаў тую касілку, якую калісь пазычыў?

— Не, яшчэ не аддаў.

— Шкада, бо зноў хачу пазычыць.

* * *

— Мой бацька пайшоў перад Калядамі купіць алів і да гэтай пары не вярнуўся.

— Што ты скажаш?! И што робіць твая маці?

— Смажыць катлеты на шмальцы.

* * *

— Калі я ўпершыню прыехаў у Нью-Ёрк, меў толькі адзін доллар у кішэні...

— I як яго заінвеставаў?

— Пазваніў бацькам, каб прыслалі больш долараў.

* * *

— Не магу сцярпець гэтага Андрэя, раздражняе мяне!

— I мяне таксама.

— А колькі ты яму пазычыў?

* * *

Ён і яна:

— Пабач, — кажа яна, аглядаючы фільм, — як ён яхахе...

— А ці ты ведаеш, колькі яму за гэта плацяць?

* * *

— Калісі з любові ты хацеў мяне цэлую з'есці, а сёння нават адзін мой волас у супе табе перашкаджае, — дакарает яна.

* * *

— Сто раз павінна я была перадумашь, ці выходзіць за цябе замуж, — жаліца перад мужам жонка.

— Не выдумрай — хапіла б толькі раз.

* * *

— Іду ў гасцініцу адзначыць сярэбраны юбілей майго сябра, — заяўляе муж жонцы.

— То ён ужо дваццаць пяць гадоў жанаты? — здзіўляецца жонка.

— Не, дваццаць пяць разоў.

* * *

— Сёння, каханая, страшэнна мучыўся я на працы...

— А што такое здарылася?

— Сапсаваўся камп'ютэр і дзве гадзіны я мусіў думаць сам.

* * *

Гутараць дзве жанчыны:

— У мяне і мужа аднолькавыя густы.

— Не веру, што гэта магчыма.

— А магчыма. Іншая справа, што ён мусіць!